

ชุดความรู้ตามหลักพุทธธรรมและบริบทท้องถิ่นเชิงพุทธที่
มีผลต่อการกำกับการเรียนรู้ของตนเองของนักศึกษาระดับ
อุดมศึกษาในจังหวัดฉะเชิงเทรา

Knowledge Based on Buddhist Principles and Local
Buddhist Contexts Affecting Self-Regulated Learning
among Higher Education Students in Chachoengsao
Province

พระมหาภูมิพัฒน์ ณานวฑฺฒโธ

Phramaha Phumipat Yanawuttho

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Graduate School, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Email: rinnano37@gmail.com

ดร.กรรณิการ์ ขาวเงิน

Dr.Kannikar Khaw-ngern

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Graduate School, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Email: kannikar.khaw@gmail.com

ตอบรับบทความ (Received) : 27 มีนาคม 2569

เริ่มแก้ไขบทความ (Revised) : 19 เมษายน 2569

รับบทความตีพิมพ์ (Accepted) : 13 กรกฎาคม 2569

เผยแพร่ออนไลน์ (Available Online) : 20 สิงหาคม 2569



บทคัดย่อ

การกำกับการเรียนรู้ของตนเองเป็นสมรรถนะสำคัญของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา ในบริบทสังคมร่วมสมัยที่ผู้เรียนต้องเผชิญกับข้อมูลจำนวนมากและมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์ 2 ประการคือ 1) เพื่อศึกษาชุดความรู้ตามหลักพุทธธรรม บริบทท้องถิ่นเชิงพุทธ และหลักกาลามสูตรที่ส่งเสริมให้นักศึกษาระดับปริญญาตรีใช้กำกับการเรียนรู้ของตนเอง และ 2) เพื่อวิเคราะห์แนวทางสำหรับการประยุกต์ใช้ชุดความรู้ในการส่งเสริมการกำกับการเรียนรู้ของตนเองของนักศึกษา ที่ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเอกสาร ด้วยการสังเคราะห์องค์ความรู้ผ่านการวิเคราะห์เนื้อหาจากพระไตรปิฎก อรรถกถา เอกสารทางวิชาการ และบทความวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผลการศึกษาพบว่า ชุดความรู้ตามหลักพุทธธรรมที่สำคัญประกอบด้วยหลักอริยสัจเป็นกรอบคิดในการวิเคราะห์ปัญหา ขณะที่หลักอริยสัจเป็นหลักธรรมเพื่อเสริมสร้างแรงจูงใจและความเพียร โดยมีหลักกุฏติธรรมที่เป็นหลักธรรมเพื่อการพัฒนาปัญญา นอกจากนี้ยังมีหลักกาลามสูตรซึ่งมีความสำคัญในฐานะเป็นกลไกเชิงกระบวนการและกรอบเหตุผล ที่เชื่อมโยงระหว่างชุดความรู้ตามหลักพุทธธรรมและบริบทท้องถิ่นเชิงพุทธ สู่การกำกับการพฤติกรรมการเรียนรู้ของตนเอง โดยหลักกาลามสูตรจะช่วยให้ผู้เรียนเปลี่ยนจากการรับข้อมูลแบบผิวเผิน ไปสู่การเรียนรู้เชิงลึกผ่านการตั้งคำถาม การตรวจสอบข้อมูลจากหลายแหล่ง และการตัดสินใจเชิงเหตุผล ซึ่งสอดคล้องกับองค์ประกอบของการกำกับการเรียนรู้ในด้านการวางแผน การติดตาม และการสะท้อนผล เช่นกันเมื่อวิเคราะห์ถึงแนวทางสำหรับการประยุกต์ใช้ชุดความรู้ตามหลักพุทธธรรมในการส่งเสริมการกำกับการเรียนรู้ของตนเองของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ได้ข้อค้นพบว่า ต้องมีการออกแบบกระบวนการเรียนรู้ทั้งในชั้นเรียนและบริบทของชุมชนให้สัมพันธ์กับหลักอริยสัจ หลักอริยสัจ หลักกุฏติธรรม และหลักกาลามสูตร เพราะจะช่วยให้ผู้เรียนมีวิจารณญาณ ถัดมาต้องมีการพัฒนาบริบทและสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการใช้เหตุผล โดยการจัดให้บริบททางสังคม ทั้งในระดับห้องเรียน ระดับสถานศึกษา และบางพื้นที่ของชุมชน เป็นโครงสร้างในการหล่อหลอมพฤติกรรม นั่นคือ แนวทางเชิงนโยบายและการขับเคลื่อนเชิงระบบ จำเป็น



ต้องมีการดำเนินงานแบบบูรณาการ โดยหน่วยงานทางการศึกษาต้องมีการรอบแนวคิดในการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการใช้เหตุผล ด้วยการให้ความสำคัญกับความร่วมมือระหว่างสถาบันในสังคม ได้แก่ ครอบครัว สถานศึกษา วัด และชุมชน

คำสำคัญ: ชุดความรู้ตามหลักพุทธธรรม บริบทท้องถิ่นเชิงพุทธ
หลักกาลามสูตร การกำกับการเรียนรู้ของตนเอง การวิจัยเอกสาร

Abstract

Self-regulated learning is an essential competency for higher education students in contemporary society, where learners are confronted with vast amounts of information and rapid change. This study had two objectives: (1) to examine a body of knowledge based on Buddhist principles, local Buddhist contexts, and the Kalama Sutta that promotes self-regulated learning among undergraduate students; and (2) to analyze approaches for applying this body of knowledge to enhance students' self-regulated learning. The study employed documentary research methodology, synthesizing knowledge through content analysis of the Tipitaka, commentaries, academic documents, and relevant research articles.

The findings revealed that the key body of knowledge based on Buddhist principles consists of the Four Noble Truths as a conceptual framework for problem analysis, while the Four Bases of Success serve as principles for strengthening motivation and perseverance. The principles of intellectual growth also support the development of wisdom. In addition, the Kalama Sutta plays an important role as both a procedural mechanism and a rational framework that connects Buddhist knowledge and local Buddhist



contexts to the regulation of learners' learning behaviors. The Kalama Sutta helps learners move beyond superficial information reception toward deeper learning through questioning, verifying information from multiple sources, and making reasoned decisions. These processes correspond to the core components of self-regulated learning, namely planning, monitoring, and reflection. Regarding approaches for applying Buddhist knowledge to promote self-regulated learning among undergraduate students, the study found that learning processes in both classroom settings and community contexts should be designed in relation to the Four Bases of Success, the Four Noble Truths, the principles of intellectual growth, and the Kalama Sutta. Such integration helps learners develop critical thinking. Furthermore, learning contexts and environments that support rational inquiry should be developed by organizing social contexts at the classroom level, institutional level, and in certain community spaces as structures for shaping learning behavior. Therefore, policy-oriented and system-driven approaches require integrated implementation. Educational agencies should establish a conceptual framework for learning management that promotes the use of reason, while emphasizing collaboration among social institutions, including families, educational institutions, temples, and communities.

Keywords: Buddhist Principles, Buddhist Local Context, Kalama Sutta, Self-Regulated Learning, Documentary Research



1. บทนำ

การกำกับการเรียนรู้ของตนเอง (Self-Regulated Learning: SRL) เป็นสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 เพราะช่วยให้ผู้เรียนสามารถวางแผน ควบคุม ติดตาม และประเมินการเรียนรู้ของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ แนวทางการจัดการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง¹ ดังที่มีการอธิบายว่า ผู้เรียนที่มีความสามารถในการกำกับการเรียนรู้ของตนเองจะเป็นผู้ที่รู้จักตั้งเป้าหมาย มีการวางแผนและเลือกวิธีเรียนที่เหมาะสม รู้จักการควบคุมตนเอง และมีการสะท้อน ผลการเรียนรู้เพื่อปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง² อย่างไรก็ตาม ในบริบทการศึกษาของไทย โดยเฉพาะในระดับปริญญาตรี ยังพบว่า มีผู้เรียนจำนวนมากมีข้อจำกัดในการ การคิดอย่างมีเหตุผล การตัดสินใจด้วยตนเอง และการควบคุมกระบวนการเรียนรู้ของ ตน ที่ส่งผลให้การเรียนต้องพึ่งพาอาจารย์และปัจจัยจากภายนอก มากกว่าที่มาจาก พลังภายในของตนโดยตรง

เมื่อพิจารณาถึงการศึกษาเกี่ยวกับการกำกับการเรียนรู้ของตนเองที่ผ่านมา มีการอธิบายว่าเป็นผลมาจากทักษะเชิงจิตวิทยา การออกแบบหลักสูตร เทคนิคการ สอน รูปแบบการติดตาม การวัดและประเมินผล รวมทั้งเกิดขึ้นจากระบบของการ นิเทศการศึกษาที่ทำให้ผู้เรียนตั้งใจเรียน³ โดยแนวทางดังกล่าวจะมุ่งผลลัพธ์ของ การเรียนรู้มากกว่าการเชื่อมโยงด้านคุณค่า ความเชื่อ และบริบททางสังคมที่มีบทบาท สำคัญในการขัดเกลาพฤติกรรมกรเรียน นอกจากนี้ยังพบว่า การจัดการเรียนการสอน จะขาดการบูรณาการกับประเด็นที่สัมพันธ์กับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา โดยใน

1. Maria Theobald, “Self-Regulated Learning Training Programs Enhance University Students’ Academic Performance, Self-Regulated Learning Strategies, and Motivation: A Meta-Analysis”, *Contemporary Educational Psychology*, Vol. 66 No. 3 (July 2021), 101–116.
2. Juulia Lahdenperä et al., “Student-Centred Learning Environments Supporting Undergraduate Mathematics Students to Apply Regulated Learning: A Mixed-Methods Approach”, *The Journal of Mathematical Behavior*, Vol 66 No. 2 (June 2022), 100–121.
3. Xueqi Dong et al., “Factors influencing college students’ self-regulated learning in online learning environment: A systematic review”, *Nurse Education Today*, Vol. 133 (February 2024), 106–126.



การจัดการศึกษาทางพระพุทธศาสนาที่ใช้ในการพัฒนาผู้เรียนระดับปริญญาตรีที่ผ่าน มาจะนิยมให้ความสำคัญกับการอธิบายหลักธรรมในเชิงคุณธรรม จริยธรรม หรือการ ดำเนินชีวิตมากกว่าการประสานเข้ากับการกำกับการเรียนรู้ของตนเองโดยตรง และ ไม่ได้นำบริบทท้องถิ่นเชิงพุทธ ได้แก่ การจัดกิจกรรมสำคัญทางศาสนา ประเพณี วิถีชุมชนเข้าร่วมพิจารณา⁴ ซึ่งอธิบายได้ว่า เป็นช่องว่างของความรู้ที่ควรได้รับการ ปรับปรุงในลักษณะของการศึกษาอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะการนำชุดความรู้ตาม หลักพุทธธรรมสำหรับส่งเสริมการใช้เหตุผลมาบูรณาการร่วมกับการเรียนรู้ของผู้เรียน ในระดับนี้ตามแนวทางด้านจิตวิทยาการศึกษา เพราะจะช่วยให้ผู้เรียนมีทักษะทางการ เรียนดีขึ้น เนื่องจากสามารถพัฒนาให้ผู้เรียนรู้จักการกำกับการเรียนรู้ของตนเองได้ อย่างเหมาะสม เพราะเชื่อมโยงกับหลักอริยสัจ 4⁵ ในฐานะกรอบคิดวิเคราะห์ปัญหา ที่ควรทำให้แจ้ง ควรละและควรเจริญอริยสัจ⁶ นอกจากนี้ยังสัมพันธ์กับอภิธิบาท 4⁷ ที่เป็นหลักการในการสนับสนุนแรงจูงใจและความเพียร⁸ ที่สำคัญยังเกี่ยวข้องกับหลัก วุฑฒิธรรม 4⁹ และหลักกาลามสูตร¹⁰ ซึ่งเป็นหลักธรรมที่เน้นให้บุคคลมีการพัฒนา ปัญญา และต้องพิจารณาไตร่ตรองด้วยตนเองก่อนตัดสินใจยอมรับ¹¹

จากหลักการและเหตุผลข้างต้น จึงอธิบายได้ว่า ชุดความรู้ตามหลักพุทธธรรม บริบทท้องถิ่นเชิงพุทธ และหลักกาลามสูตรมีความสำคัญต่อการพัฒนาการกำกับการ เรียนรู้ของตนเอง เนื่องจากผู้เรียนในปัจจุบันต้องเผชิญกับข้อมูลจำนวนมากและมา

4. Kornkanok Sarapirom et al., “Moral Growth in A Digital Age: Applying the Threefold Training to Enhance the Lifestyles and Technology use of Generation C Students in the Thailand 4.0 ERA”, *Journal of Buddhist Anthropology*, Vol. 10 No. 4 (October–December 2025), 620–638.
5. อภิ.วิ. 35/189–206/163–173 (ไทย.มจร.), อภิ.วิ.อ. 2/189–206/134–200 (ไทย.มจร).
6. ส.ม. 19/1099/610–611 (ไทย.มจร.), ส.ม.อ. 3/1097–1098/508 (ไทย.มจร).
7. อภิ.วิ. 35/444–461/348–353 (ไทย.มจร.), อภิ.วิ.อ. 2/431–444/490–498 (ไทย.มจร).
8. อภิ.วิ. 35/448–450/348–350 (ไทย.มจร).
9. ส.ม. 19/1067/578 (ไทย.มจร.), อ.ง.ต.ก. 20/140/387 (ไทย.มจร).
10. อ.ง.ต.ก. 20/66/255–263 (ไทย.มจร.), อ.ง.ต.ก.อ. 2/66/271–273 (ไทย.มจร).
11. พระครูสถิตกัญญาณคุณ (ประดิษฐ์ กาญจนวนฺโณ) และคณะ, “รูปแบบการประยุกต์ใช้หลักกาลามสูตรเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต ในสังคมดิจิทัล”, *วารสารสังคมพัฒนาศาสตร์*, ปีที่ 8 ฉบับที่ 11 (พฤศจิกายน 2568), 21–32.

จากหลายแหล่ง จำเป็นต้องมีทักษะในการตั้งคำถาม การคัดกรองข้อมูล และการตัดสินใจอย่างมีวิจารณญาณ¹² เนื่องจากการเรียนรู้ที่ยั่งยืนไม่ได้เกิดจากการจดจำหรือการเชื่อตาม แต่เกิดจากการเข้าใจเหตุผลของสิ่งที่เรียนและสามารถนำไปใช้ได้ อย่างเหมาะสมกับตน แต่จากปรากฏการณ์ที่ผ่านมาพบว่า ไม่มีการมุ่งเน้นในประเด็นดังกล่าว จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในการกำกับการเรียนรู้ของตนเอง โดยเฉพาะในระดับปริญญาตรีซึ่งเป็นช่วงวัยที่กำลังก้าวสู่ความเป็นผู้ใหญ่ทางความคิดและต้องตัดสินใจเกี่ยวกับการเรียน การสอบ ตลอดจนความก้าวหน้าในอนาคต เพราะเมื่อผู้เรียนขาดทักษะการไตร่ตรองและการกำกับตนเอง จะทำให้การเรียนรู้เป็นเพียงการปฏิบัติตามคำสั่งหรือแรงกดดันจากภายนอกมากกว่าการเรียนรู้ อย่างมีเป้าหมายและมีความหมาย¹³

ดังนั้น จากคำอธิบายข้างต้น บทความนี้จึงมีเป้าหมายเพื่อวิเคราะห์ความเชื่อมโยงระหว่างชุดความรู้ตามหลักพุทธธรรมที่ประกอบด้วยหลักธรรมสำคัญทั้งอริยบท อริยสัจ และพุทธานุธรรม รวมถึงหลักกาลามสูตรและบริบทท้องถิ่นเชิงพุทธที่มีผลต่อการกำกับการเรียนรู้ของตนเองของนักศึกษาระดับปริญญาตรี โดยใช้กระบวนการสังเคราะห์แนวคิดที่เกี่ยวข้องทั้งในด้านพุทธธรรมและด้านที่เกี่ยวกับการเรียนรู้สมัยใหม่ เพื่อให้ทราบว่าชุดความรู้ตามหลักพุทธธรรม และหลักกาลามสูตรไม่ได้เป็นเพียงหลักคำสอนทางศาสนา แต่สามารถนำไปใช้ร่วมกับบริบทท้องถิ่นเชิงพุทธให้เป็นกรอบสำหรับการพัฒนาผู้เรียนในระดับปริญญาตรีให้รู้จักคิดอย่างมีวิจารณญาณ ตัดสินใจอย่างรอบคอบ และรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเองอย่างเป็นระบบ ที่เป็นผลลัพธ์สู่การพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้ที่มีทั้งปัญญา คุณธรรม และความสามารถในการเรียนรู้อย่างยั่งยืน

12. Purwo Susongkoa et al., “Buddhist Critical Thinking Assessment Using Rasch Model”, *Kasetsart Journal of Social Sciences*, Vol. 43 No. 2 (April–June 2022), 285–292.

13. กมลทิพย์ สำเนา และทิพย์วัลย์ สุรินยา, “การเรียนรู้แบบกำกับตนเอง ความสัมพันธ์ในครอบครัว และความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคกับพฤติกรรมการเรียนของนักเรียนอาชีวศึกษา วิทยาลัยอาชีวศึกษา จังหวัดสุราษฎร์ธานี”, *มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ นายเรืออากาศ*, ปีที่ 9 ฉบับ 1 (ธันวาคม 2564), 56–70.



2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาชุดความรู้ตามหลักพุทธธรรม บริบทท้องถิ่นเชิงพุทธ และหลักกาลามสูตรที่ส่งเสริมให้นักศึกษาระดับปริญญาตรีใช้กับการเรียนรู้ของตนเอง

2.2 เพื่อวิเคราะห์แนวทางสำหรับการประยุกต์ใช้ชุดความรู้ในการส่งเสริมการกำกับการเรียนรู้ของตนเองของนักศึกษาระดับปริญญาตรี

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเกี่ยวกับการกำกับการเรียนรู้ของตนเองในระดับอุดมศึกษาในบริบทไทยช่วงหลังปี พ.ศ. 2564 พบว่า ผู้เรียนจำเป็นต้องมีความสามารถในการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนให้เหมาะสม โดยเฉพาะในบริบทการเรียนออนไลน์และการเรียนที่ผู้เรียนต้องรับผิดชอบตนเองมากขึ้น ดังงานวิจัยที่พบว่า องค์ประกอบของการเรียนรู้แบบกำกับตนเองในการเรียนออนไลน์ของนักศึกษาครู ต้องมี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ การวางแผนสำหรับการจัดการเวลาในการเรียน การรับรู้ความสามารถของตนเองและการขอความช่วยเหลือ การตั้งเป้าหมาย และการจัดสภาพแวดล้อมเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ของตน¹⁴ นอกจากนี้ ยังมีงานวิจัยที่ได้พัฒนาโมเดลการวัดการกำกับตนเองในการเรียนออนไลน์ของนักศึกษาที่พบว่า ข้อค้นพบมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์จากแหล่งปฐมภูมิ¹⁵ ที่น่าสนใจ คือ มีงานวิจัยแสดงให้เห็นว่า กิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนประเมินตนเอง ทั้งในด้านการวิเคราะห์จุดอ่อน ตั้งเป้าหมาย การวางแผน การฝึกฝน การบันทึกผล และตรวจสอบตนเอง สามารถเสริมสร้างสมรรถนะและทักษะ

14. วรณกร พรประเสริฐ, “การพัฒนาองค์ประกอบและตัวชี้วัดการเรียนรู้แบบกำกับตนเองในการเรียนออนไลน์ของนิสิตนักศึกษาครูในสถาบันอุดมศึกษา”, วารสาร เทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ปีที่ 5 ฉบับที่ 14 (เมษายน-มิถุนายน 2565), 111-128.

15. สุภาพร สรสิทธิ์รัตน์ และวิชุดา รัตนเพียร, “การพัฒนาโมเดลการวัดการกำกับตนเองในการเรียนออนไลน์ของนิสิตครู”, วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี, ปีที่ 34 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม 2566), 71-90.



การกำกับตนเองในการเรียนและเพิ่มแรงจูงใจได้¹⁶ ต่อมายังมีการยืนยันว่า กลยุทธ์การกำกับตนเองมีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจในการเรียนของนักศึกษา¹⁷ ซึ่งจะเห็นว่าการหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา สามารถนำไปใช้สำหรับการเพิ่มศักยภาพให้ผู้เรียนกำกับตนในการวางแผนทางการเรียนให้มีประสิทธิภาพได้

อย่างไรก็ตาม ในด้านการประยุกต์หลักธรรมทางพระพุทธศาสนากับการพัฒนาผู้เรียน มีการอธิบายว่า หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาสามารถนำไปใช้เป็นฐานคิดในการส่งเสริมแรงจูงใจ ความเพียร การคิดใคร่ครวญ และการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพราะมีบทบาทสำคัญในการช่วยให้ผู้เรียนมีวินัย¹⁸ โดยเฉพาะหลักอริยบท 4 ที่ประกอบด้วย ฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสา เนื่องจากสัมพันธ์กับการสร้างแรงจูงใจภายใน ความพยายาม ความเอาใจใส่ และการพิจารณาไตร่ตรองในการเรียนรู้¹⁹ นอกจากนี้หลักกาลามสูตรยังมีความสำคัญต่อการพัฒนาผู้เรียนในมิติของการใช้เหตุผล การพิจารณาก่อนเชื่อ การตรวจสอบข้อมูล และการใช้ปัญญากำกับพฤติกรรม ซึ่งถือได้ว่าเป็นหัวใจสำคัญของการส่งเสริมการศึกษาที่เน้นให้ผู้เรียนรู้จักคิดด้วยปัญญาของตน²⁰ เช่น มีการอธิบายว่า หลักกาลามสูตรที่มีเนื้อหาสำคัญในลักษณะของการเป็นแนวทาง

16. สุนิย์รัตน์ เนียรเจริญสุข, “การออกแบบกิจกรรมเพื่อส่งเสริมทักษะการกำกับตนเองในการเรียนและเพิ่มแรงจูงใจ: กรณีผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวไทยระดับกลางขึ้นไป”, *วารสารศิลปศาสตรมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*, ปีที่ 23 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม 2566), 120-140.
17. ธนกร สุวรรณพฤติ, “การใช้กลยุทธ์กำกับตนเองในการพูดภาษาอังกฤษและแรงจูงใจในการเรียนภาษาอังกฤษของนักศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นปีที่ 2”, *วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์*, ปีที่ 15 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม 2568), 1-15.
18. บุญแสน พชรมณ, “ระดับจริยธรรมและการแสดงออกทางจิตสำนึกที่มีต่อการขาดวินัยของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาในเขตกรุงเทพฯ”, *วารสารวิจัยธรรมศึกษา*, ปีที่ 4 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2564), 19-26.
19. พระมหาฉัตรชัย ธมมวรเมธี (ทันบาล) และคณะ, “อริยบทธรรม 4 กับการศึกษาเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต”, *วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย*, ปีที่ 6 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2566), 164-181.
20. Patra, Tapas Kr., “Wisdom, Compassion, and Critical Thinking: A Buddhist Framework for Contemporary Education”, *Research Review Journal of Interdisciplinary Studies*, Vol. 1 No. 2 (July-September 2025), 95-102.



แห่งปัญญาที่เน้นการไตร่ตรองอย่างมีเหตุผลก่อนยอมรับข้อมูล จะสามารถประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด การคัดกรองข้อมูลก่อนการตัดสินใจเชื่อในสังคมดิจิทัลได้²¹ โดยประเด็นดังกล่าวสัมพันธ์กับการกำกับการเรียนรู้ของตนเองของนักศึกษา เพราะผู้เรียนที่สามารถตั้งคำถาม ตรวจสอบข้อมูล ใช้เหตุผล และสะท้อนผลการเรียนรู้ของตนเอง จะรู้จักวิธีการพัฒนาทักษะการวางแผน การติดตาม และการประเมินตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การจัดการเรียนรู้ทางด้านภาษาที่สนับสนุนให้นักศึกษารู้จักการตรวจทานข้อมูลก่อนเชื่อตาม²² นั่นคือ ในการประยุกต์หลักพุทธธรรมสำหรับนำไปใช้เพื่อส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรมกำกับการเรียนรู้ของตนเอง สิ่งสำคัญที่ต้องพิจารณาอยู่เสมอคือ การใช้หลักกาลามสูตรในการเชื่อมโยงระหว่างโครงสร้างทางสังคมที่เป็นบริบทในการขัดเกลาบุคคลกับพฤติกรรมทางการเรียน

4. ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ที่มุ่งสังเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับหลักพุทธธรรม บริบทท้องถิ่นเชิงพุทธ และหลักกาลามสูตร เพื่อให้ได้ชุดความรู้ตามหลักพุทธธรรม ได้แก่ หลักอิทธิบาท หลักอริยสัจ หลักกุฎติธรรม และหลักกาลามสูตร เพื่อใช้เป็นแนวทางการประยุกต์สำหรับส่งเสริมการกำกับการเรียนรู้ของตนเองของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ที่ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา ภายใต้กรอบแนวคิดการบูรณาการระหว่างหลักพุทธธรรมและแนวคิดการเรียนรู้สมัยใหม่

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) ข้อมูลปฐมภูมิ ได้แก่ พระไตรปิฎกและอรรถกถาในเรื่องของหลักอริยสัจ อิทธิบาท กุฎติธรรม และกาลามสูตร ซึ่งเป็นแนวคิดหลักของการศึกษา 2) ข้อมูลทุติยภูมิ คือ หนังสือ ตำรา และบทความวิจัยด้าน

21. พระครูสถิตาภญาณคุณ (ประดิษฐ์ กาณจนวนโณ) และคณะ, “รูปแบบการประยุกต์ใช้หลักกาลามสูตรเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตในสังคมดิจิทัล”, *วารสารสังคมพัฒนาศาสตร์*, ปีที่ 8 ฉบับที่ 11 (พฤศจิกายน 2568), 21–32.

22. Öztürk, M. and Çakiroğlu, Ü., “Flipped learning design in EFL classrooms: implementing self-regulated learning strategies to develop language skills. *Smart Learn*”, *Smart Learning Environments*, Vol. 8 No. 2 (February 2021), 1–20.



การกำกับการเรียนรู้ของตนเอง (SRL) นอกจากนี้ยังคัดเลือกบทความที่สัมพันธ์กับการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในบริบทการศึกษาจากแหล่งข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือและเป็นผลงานที่ได้รับการยอมรับ โดยมีกระบวนการรวบรวมข้อมูลเอกสารเพื่อกำหนดกรอบประเด็นให้สอดคล้องกับเป้าหมายของการวิจัย จากนั้นทำการคัดกรองเอกสารตามเกณฑ์ ได้แก่ ความเกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย ความทันสมัยของเนื้อหาที่มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาการเรียนรู้อย่างยิ่งยวด และความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล พร้อมทั้งได้ทำการจัดหมวดหมู่เนื้อหาตามประเด็นเรื่อง ได้แก่ แนวคิดการกำกับการเรียนรู้ของตนเอง หลักพุทธธรรม บริบทท้องถิ่นเชิงพุทธ และหลักกาลามสูตร

จากนั้นทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ร่วมกับการสังเคราะห์แนวคิด แล้วเชื่อมโยงชุดความรู้ที่ได้จากการสังเคราะห์นั้นเข้าด้วยกัน เพื่อนำไปสู่การสร้างกรอบอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างหลักพุทธธรรม บริบทท้องถิ่นเชิงพุทธ และหลักกาลามสูตร กับการกำกับการเรียนรู้ของตนเองของผู้เรียน ในการวิเคราะห์ได้เน้นการพิจารณาทั้งในด้านของเหตุและผล ตลอดจนความสอดคล้องกับแนวคิดทางการศึกษาสมัยใหม่เพื่อให้ได้ข้อค้นพบที่มีความแม่นยำและครอบคลุม การสังเคราะห์องค์ความรู้จากผลการศึกษาเพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาเป็นข้อเสนอในเชิงนโยบายสำหรับการนำไปใช้ในการส่งเสริมการกำกับการเรียนรู้ของตนเองของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ภายใต้บริบททางสังคมและวัฒนธรรมไทย ดังนั้น เพื่อให้ข้อเสนอที่ได้มีความเหมาะสม สอดคล้องกับบริบทจริง และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สำคัญในเชิงกลยุทธ์และแนวปฏิบัติจึงเน้นที่การบูรณาการหลักพุทธธรรมกับกระบวนการเรียนรู้เชิงเหตุผลตามหลักกาลามสูตรเข้าด้วยกัน โดยผลการศึกษาได้นำเสนอตามสาระสำคัญต่อไปนี้

5. ผลการวิจัย

5.1 ชุดความรู้ตามหลักพุทธธรรม บริบทท้องถิ่นเชิงพุทธ และหลักกาลามสูตรที่ส่งเสริมให้นักศึกษาระดับปริญญาตรีใช้กำกับการเรียนรู้ของตนเอง



5.1.1 ความสัมพันธ์ระหว่างชุดความรู้ตามหลักพุทธธรรม บริบทท้องถิ่น เชิงพุทธ และหลักกาลามสูตร กับการกำกับการเรียนรู้ของตนเอง

เมื่อศึกษาถึงชุดความรู้ตามหลักพุทธธรรม ซึ่งประกอบด้วยหลักธรรม ได้แก่ อริยสัจ 4 ในฐานะกรอบคิดวิเคราะห์ปัญหา อิทธิบาท 4 ที่มีเนื้อหาสำคัญในการสร้างแรงจูงใจและความเพียร ตลอดจนหลักกุตตมธรรม 4 ที่เป็นหลักในการพัฒนาปัญญา กล่าวได้ว่า มีการเชื่อมโยงซึ่งกันและกัน และเกี่ยวข้องกับการพัฒนาทักษะทางการเรียนของบุคคลให้ดีขึ้น เพราะสาระของหลักธรรม ต่างมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเป็นผู้รู้จักคิดวิเคราะห์ ทั้งในด้านที่มาของปัญหา และการรู้จักแก้ไขปัญหา ที่สำคัญยังกระตุ้นให้มีความเพียร ความพยายามที่เป็นแนวทางสำคัญของการพัฒนาปัญญา เช่นเดียวกัน หากวิเคราะห์ถึงความสำคัญของบริบทท้องถิ่นเชิงพุทธ สามารถอธิบายได้ว่า มีบทบาทในการหล่อหลอมที่เป็นการขัดเกลาให้เป็นผู้มีความตระหนักรู้และสนใจการเรียนรู้ เนื่องจากหลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนาจะเน้นที่การมีสติและการรู้จักใช้ปัญญา นอกจากนี้หากพิจารณาถึงหลักกาลามสูตร จะอธิบายได้ว่ามีบทบาทสำคัญในฐานะเป็นกรอบเชิงกระบวนการที่ช่วยให้ผู้เรียนรู้จักการกำกับการเรียนรู้ของตนเอง เช่น การตั้งคำถาม การตรวจสอบข้อมูล และการตัดสินใจ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการเรียนรู้สมัยใหม่ที่ทำให้ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้ด้วยตนเอง²³

นั่นคือ การเรียนรู้ที่มีความยั่งยืนไม่ได้เกิดจากการเชื่อหรือการจดจำ แต่ต้องผ่านการไตร่ตรองและการเข้าใจ โดยผู้เรียนที่ปฏิบัติตามหลักกาลามสูตรจะมีลักษณะการเรียนรู้ต่างจากผู้เรียนทั่วไป เพราะมีการตั้งคำถามต่อเนื้อหาที่เรียน ไม่ยึดติดกับคำอธิบายเพียงแหล่งเดียว แต่มีการตรวจสอบจากหลายแหล่ง ซึ่งสอดคล้องกับการกำกับการเรียนรู้ของตนเองที่มีการวางแผน การติดตาม และการสะท้อนผล²⁴ ซึ่งจะ

23. รงครับ น้อยสกุล, “การเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง และกลวิธีการกำกับตนเองกับการพัฒนาทักษะการสื่อสาร สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี”, *วารสารปัญญา*, ปีที่ 30 ฉบับที่ 1 (มกราคม-เมษายน 2566), 145-158.

24. ภัทรพร พรบรรดิษฐ์, “การรับรู้และทัศนคติต่อการเรียนรู้ด้วยการกำกับตนเองของนักศึกษาปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม”, *Journal of Sustainable Social Development*, ปีที่ 2 ฉบับที่ 3 (พฤษภาคม-มิถุนายน 2567), 1-20.



เห็นว่า เมื่อบูรณาการชุดความรู้ตามหลักพุทธธรรม ทั้งอิทธิบาท 4 อริยสัจ 4 และ วุฑฒิธรรม 4 ร่วมกับหลักกาลามสูตรสำหรับส่งเสริมการกำกับการเรียนรู้ของตนเอง ในนักศึกษาระดับปริญญาตรี กล่าวได้ว่า ชุดความรู้ตามหลักธรรมนี้มีศักยภาพในการนำมาใช้เป็นฐานคิด เพราะเนื้อหาสำคัญของหลักธรรมเจาะจงให้เกิดการเป็นผู้มีเหตุผล มีความขยัน และให้รู้จักคิดอย่างมีสติ²⁵

ดังนั้น ในการส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักการกำกับการพฤติกรรมการเรียนรู้ของตนเอง โดยมีชุดความรู้ตามหลักพุทธธรรมเป็นกลไกในการขับเคลื่อนร่วมกับบริบทท้องถิ่น เชิงพุทธ และหลักกาลามสูตร จำเป็นต้องกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความขยัน รู้จักคิดอย่างมีวิจารณญาณและมีความรับผิดชอบ เพราะเมื่อมีการบูรณาการชุดความรู้ตามสาระของหลักพุทธธรรม จะนำไปสู่การมีจุดร่วมที่เป็นการวางแผนการเรียนรู้ที่ต้องอาศัย การพิจารณาอย่างมีเหตุผล จึงอธิบายได้ว่า หลักกาลามสูตรไม่เป็นเพียงแนวคิดทาง ศาสนา แต่สามารถใช้เป็นกรอบทางปัญญาที่ช่วยอธิบายกระบวนการเรียนรู้แบบการ กำกับตนเองได้อย่างเป็นรูปธรรม²⁶ เพราะเมื่อมีการส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักคิดและรู้จัก เลือกภายใต้หลักกาลามสูตรที่มีการเชื่อมโยงกับบริบทท้องถิ่นเชิงพุทธ ทั้งในระดับ ห้องเรียน สถานศึกษา และความสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์กับผู้เรียน ตลอดจนบริบท ชุมชนที่เป็นภาวะนิเวศ จะมีผลต่อการพัฒนาพฤติกรรมการกำกับการเรียนรู้ของ ตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

25. อุมพร ไวยรัตน์ และคณะ, “การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การสะท้อนคิดและการเสริม ต่อการเรียนรู้โดยเพื่อนสำหรับนักศึกษาที่เรียนในรายวิชาพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กประถม ศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด”, *Journal of Organization Innovation & Culture*, ปีที่ 16 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2568), 95–109.

26. ภัทรภรณ์ กาญจนรัตน์, “การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ผ่านการสะท้อนคิด เพื่อส่งเสริมการ ตระหนักรู้ในตนเองและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 3 วิทยาลัย นานุกูลศิลปพิบูลย์”, *วารสารวิชาการ ครุศาสตร์สวนสุนันทา*, ปีที่ 8 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2567), 38–52.



5.1.2 หลักการตามสูตรกับการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีการรู้จักคิดไตร่ตรองอย่างมีเหตุผล

เป็นที่ทราบแล้วว่า การเรียนในทุกระดับผู้เรียนต้องรู้จักคิดไตร่ตรองอย่างมีเหตุผล เพราะมีผลทำให้เป็นผู้มีความฉลาดรู้และมีปัญญา ที่สามารถแก้ปัญหาที่ซับซ้อนได้ดี ดังนั้น ในการใช้หลักการตามสูตรเพื่อช่วยให้ผู้เรียนคิดเป็น ต้องมีการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีโอกาสดำเนินการด้วยการสร้างความเข้าใจด้วยตนเอง ที่ในชั้นเรียน ต้องมีการออกแบบกิจกรรมเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักตั้งคำถามต่อสิ่งที่เรียน ไม่รีบด่วนสรุป และไม่ยึดถือข้อมูลจากแหล่งใดแหล่งหนึ่งโดยปราศจากการตรวจสอบ²⁷ โดยในการใช้หลักธรรมนี้เพื่อฝึกให้ผู้เรียนรู้จักคิดไตร่ตรอง จะต้องส่งเสริมให้เข้าใจใน 3 ระยะ คือ 1) ระยะการวางแผน 2) ระยะการปฏิบัติ และ 3) ระยะการสะท้อนผล ที่ในระยะวางแผนผู้เรียนควรได้รับการส่งเสริมให้ตั้งเป้าหมายการเรียนรู้ที่มีการใช้เหตุผลประกอบ ขณะที่ในระยะปฏิบัติควรฝึกให้ผู้เรียนติดตามความเข้าใจของตนเองและตรวจสอบข้อมูลอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ ในระยะสะท้อนผลควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ประเมินประสิทธิภาพของวิธีคิดและวิธีเรียนของตน²⁸ เพราะการเปิดโอกาสให้ตั้งคำถามและการตรวจสอบความรู้ด้วยตนเองทั้งในระดับห้องเรียน และระดับสภาพแวดล้อมทางการศึกษา จะช่วยให้ผู้เรียนมีทักษะในการคิดอย่างมีเหตุผล²⁹ นั่นคือ เมื่อผู้เรียนได้รับการฝึกให้คิดอย่างมีวิจารณญาณจะมีผลให้เกิดการ

27. ภทรภรณ์ กาญจนารัตน์, “การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ผ่านการสะท้อนคิด เพื่อส่งเสริมการตระหนักรู้ในตนเองและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 3 วิทยาลัยนาฏศิลปพัทลุง”, *วารสารวิชาการ ครุศาสตร์สวนสุนันทา*, ปีที่ 8 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2567), 38–52.

28. เมษา นวลศรี และกุลชาติ พันธวรกุล, “ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้แบบนำตนเองของนักศึกษาคณะมหาวิทยาลัยราชภัฏ”, *Journal of Roi Kaensarn Academi*, ปีที่ 9 ฉบับที่ 12 (ธันวาคม 2567), 883–895.

29. วีรภัทร ดากกลาง และเจนสมพร แสงพันธ์, “วิธีการอำนวยการอภิปรายโต้แย้งของครูในการตั้งคำถามของนักเรียนระหว่างการอภิปรายและการเปรียบเทียบร่วมกันทั้งชั้นเรียนในชั้นเรียนที่ใช้การศึกษาชั้นเรียนด้วยวิธีการแบบเปิด”, *Journal of Inclusive and Innovative Education*, ปีที่ 8 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม 2567), 65–77.

รู้จักคิดไตร่ตรอง ที่ช่วยให้มีความรับผิดชอบบนฐานการใช้เหตุผลในการพัฒนาการเรียนในบริบทการศึกษาสมัยใหม่³⁰

อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาถึงเงื่อนไขและปัจจัยสนับสนุนให้ผู้เรียนรู้จักคิดที่เป็นการคิดอย่างแยกกาย กล่าวได้ว่า ต้องเกิดจากปัจจัยทั้งในระดับตัวผู้เรียน ระดับผู้สอน และระดับสภาพแวดล้อมทางการศึกษา เพราะการฝึกให้ผู้เรียนรู้จักคิดอย่างมีเหตุผลและสามารถตัดสินใจด้วยตนเอง ไม่ใช่พฤติกรรมที่เกิดขึ้นโดยอัตโนมัติ แต่เป็นกระบวนการที่เป็นผลมาจากการฝึกฝนอย่างเป็นระบบ³¹ ดังนั้น การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนกล้าคิด กล้าสงสัย จึงเป็นหลักการพื้นฐานของการพัฒนาการคิดอย่างสร้างสรรค์ที่มีตรรกะอย่างเป็นเหตุเป็นผล ซึ่งเป็นไปตามหลักที่ว่า การเรียนรู้ที่แท้จริงต้องนำไปสู่การรู้จักคิดและรู้จักควบคุมตนเอง³² นั่นคือ ในการเตรียมความพร้อมในชั้นเรียน อาจารย์ผู้สอนต้องสร้างบรรยากาศสำหรับส่งเสริมให้เกิดการคิด โดยต้องทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกทางปัญญา และเป็นผู้จุดประกายที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนอภิปรายแลกเปลี่ยนมากกว่าการเน้นคำตอบที่ถูกต้องเพียงแบบเดียว³³ ดังนั้น จะเห็นว่า การจัดการเรียนรู้สมัยใหม่ต้องเปลี่ยนบทบาทอาจารย์จากผู้ให้ความรู้ไปสู่ผู้สนับสนุนให้ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเอง โดยการส่งเสริมการคิดอย่างมีระบบที่

30. กัตตกมล พิศแลงาม, “ผลการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการสะท้อนคิดโดยใช้รูปแบบวงจรของกิ๊บส์ที่ส่งผลต่อ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาภาษา การสื่อสาร และเทคโนโลยีสารสนเทศ หมวดวิชาศึกษาทั่วไป”, *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์*, ปีที่ 13 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม 2562), 1-13.
31. อโณทัย พลเยี่ยม เพชรแสง, “การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างความภาคภูมิใจโดยใช้การกำกับตนเองสำหรับนักศึกษาปริญญาตรี”, *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยธนบุรี*, ปีที่ 9 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม 2568), 54-67.
32. ชนรส อภิญญาจักร และวาริรัตน์ แก้วอุไร, “การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงเพื่อส่งเสริมความสามารถในการให้เหตุผลทางคลินิกสำหรับนักศึกษาพยาบาล”, *Journal of Roi Kaensam Academi*, ปีที่ 9 ฉบับที่ 9 (กันยายน 2567), 206-299.
33. ชลรินทร์ แยมพงษ์ และศิริพงษ์ เพียศิริ, “การพัฒนาความสามารถในการสื่อสารวิทยาศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยการจัดการเรียนรู้สืบสอบแบบแนะนำเน้นกระบวนการร่วมกับเทคนิคการใช้ผังกรงิก”, *วารสารครุศาสตร์ปัญญา*, ปีที่ 3 ฉบับที่ 6 (พฤศจิกายน-ธันวาคม 2567), 125-139.



เป็นการสร้างสภาพแวดล้อมทางการศึกษาและบริบททางสังคมให้เป็นพื้นที่ที่มีการตั้งคำถาม มีการยอมรับความเห็นที่แตกต่าง และมีการตรวจสอบข้อมูลอย่างสร้างสรรค์ ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนมีความมั่นใจในการเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ³⁴

ฉะนั้นกล่าวได้ว่า หลักกาลามสูตรมีความสำคัญสำหรับการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีการรู้จักคิดไตร่ตรองอย่างมีเหตุผล โดยต้องมีการจัดการให้มีการนำหลักธรรมนี้มาสื่อสารในชั้นเรียน เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนรู้จักคิดและแสดงความคิดเห็นภายใต้ชุดความรู้ที่เป็นอิสระตามความคิดเห็นของตนเอง โดยชี้้นำให้รู้จักยอมรับและเคารพความคิดเห็นที่แตกต่าง ที่เป็นข้อสรุปของส่วนรวม ดังนั้น ในการนำหลักธรรมนี้ไปใช้เพื่อให้ผู้เรียนมีความฉลาดรู้ทางปัญญา อาจารย์ผู้สอนต้องเป็นผู้จุดประกายและเป็นผู้อำนวยความสะดวกให้เกิดบรรยากาศทางการเรียนที่สร้างสรรค์

5.2 แนวทางการประยุกต์ใช้ชุดความรู้สำหรับส่งเสริมการกำกับการเรียนรู้ของตนเองของนักศึกษาระดับปริญญาตรี

5.2.1 การประยุกต์ใช้ชุดความรู้ตามหลักพุทธธรรม บริบทท้องถิ่นเชิงพุทธ และหลักกาลามสูตรในการออกแบบกระบวนการเรียนรู้

ในการประยุกต์ใช้ชุดความรู้ตามหลักพุทธธรรม บริบทท้องถิ่นเชิงพุทธ และหลักกาลามสูตรในการออกแบบกระบวนการเรียนรู้ สิ่งสำคัญที่ต้องพิจารณาคือ การออกแบบกระบวนการเรียนรู้ทั้งในชั้นเรียน บริบทของชุมชน ให้สัมพันธ์กับหลัก อิทธิบาท หลักอริยสัจ หลักกุศลธรรม และหลักกาลามสูตร ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ คิด ไตร่ตรอง และตรวจสอบความรู้ด้วยตนเองอย่างเป็นระบบ ไม่ใช่การจัดการเรียนการสอนที่มุ่งให้ผู้เรียนรับสารหรือจดจำเพียงอย่างเดียว เพราะสาระสำคัญของหลัก

34. ชัชชนนท์ จันทวงศ์เดือน และวิริยธิดา บรรหาร, “ทัศนคติของนักศึกษาต่อการจัดการเรียนรู้ของอาจารย์ในยุคเทคโนโลยีขับเคลื่อนการเรียนรู้: กรณีศึกษารายวิชาการจัดการเรียนรู้และการบูรณาการ”, วารสารสหวิทยาการศึกษาศาสตร์, ปีที่ 1 ฉบับที่ 2 (มีนาคม-เมษายน 2568), 28–37.



ธรรมนี้เน้นที่การไม่เชื่อสิ่งใดโดยปราศจากการพิจารณา³⁵ ตามแนวทางการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยอาจารย์ผู้สอนซึ่งเปรียบเสมือนบริบทของการศึกษาต้องเป็นผู้ออกแบบสถานการณ์การเรียนรู้ พร้อมกับส่งเสริมให้มีการฝึกเปรียบเทียบข้อมูลจากหลายแหล่ง โดยวิธีการที่ผู้สอนสามารถนำไปใช้ในการฝึกให้ผู้เรียนรู้จักคิด คือ การใช้คำถามปลายเปิด การอภิปรายเชิงเหตุผล การวิเคราะห์กรณีศึกษา หรือการมอบหมายภาระงานที่ผู้เรียนต้องสืบค้นและตรวจสอบข้อมูลก่อนสรุปความรู้ เพราะจะช่วยให้ผู้เรียนมีวิจารณญาณ ซึ่งจะนำไปเชื่อมโยงกับการวางแผน การปฏิบัติ ที่เป็นองค์ประกอบของการกำกับการเรียนรู้ของตน³⁶ นอกจากนี้ ต้องมีการเปลี่ยนบทบาทของอาจารย์จากผู้ถ่ายทอดความรู้ไปสู่ผู้สนับสนุนการคิด โดยอาจารย์ควรเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ เช่น ช่วยตั้งประเด็น ชวนคิด และสร้างบรรยากาศที่นำไปสู่การตั้งคำถามอย่างสร้างสรรค์ เพราะจะทำให้ผู้เรียนมีความมั่นใจในการเรียนรู้และมีความรับผิดชอบต่อนตนเองมากขึ้น ซึ่งถือเป็นพื้นฐานสำคัญของการกำกับการเรียนรู้ของตนเองในระยะยาว โดยแนวทางประยุกต์ชุดความรู้ตามหลักพุทธธรรมและการปฏิบัติตามหลักกาลามสูตรสำหรับส่งเสริมการกำกับการเรียนรู้ของตนเองของนักศึกษาระดับปริญญาตรีตามที่บรรยายข้างต้นได้นำเสนอไว้ในตารางที่ 1 ต่อไปนี้

35. วิไลวรรณ ทองใบอ่อน และนิตยา เปล่งเจริญศิริชัย, “ผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐาน ร่วมกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในรายวิชาหลักสถิติต่อการเรียนรู้และความพึงพอใจของนักศึกษามหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในจังหวัดนครปฐม”, *วารสารนวัตกรรมการจัดการศึกษาและการวิจัย*, ปีที่ 7 ฉบับที่ 2 (มีนาคม-เมษายน 2568), 371-382.
36. วาสนา อุปโป และคณะ, “ผลของการสะท้อนคิดต่อความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ในการฝึกปฏิบัติวิชาปฏิบัติการบริหารการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิตชั้นปีที่ 4 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุพรรณบุรี”, *วารสารวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุพรรณบุรี*, ปีที่ 8 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม 2568), 128-142.



ตารางที่ 1 แนวทางประยุกต์ชุดความรู้ตามหลักพุทธธรรมและการปฏิบัติตามหลัก
กาลามสูตรสำหรับส่งเสริมการกำกับการเรียนรู้ของตนเองของนักศึกษาระดับปริญญาตรี

องค์ประกอบของชุดความรู้ตามหลักพุทธธรรม	รูปแบบการประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริง	การปฏิบัติตามหลักกาลามสูตร	พฤติกรรมกรากำกับการเรียนรู้ที่มีการพัฒนา	กลไกเชิงพฤติกรรมที่คาดว่าจะเกิดขึ้น
อริยสัจ 4 ในฐานะกรอบคิดวิเคราะห์ปัญหา	กำหนดให้มีการใช้แบบฝึกหัดภายใต้แนวคิดอริยสัจ 4 กับการเรียนที่เน้นในกิจกรรมที่สัมพันธ์กับทุกๆ และเหตุแห่งทุกข์ จากนั้นกำหนดเป้าหมายและวางแผนเพื่อแก้ปัญหา พร้อมกับการบันทึกในสมุดสะท้อนคิดรายสัปดาห์	ตรวจสอบข้อเท็จจริงหลายแหล่งก่อนสรุป เพื่อลดความเชื่อแบบด่วนตัดสินใจ	รู้จักและเข้าใจในการตั้งเป้าหมายจากปัญหาจริง จากนั้นทำการประเมินด้วยตนเองว่า ถ้ามีการแก้ไขจะมีหรือไม่	เปลี่ยนการคิดตามอารมณ์ให้เป็นการคิดเชิงเหตุผลและเป็นระบบ เพื่อให้เห็นเหตุแห่งปัญหาและทางออกอย่างมีโครงสร้าง
อิทธิบาท 4 หลักธรรมที่สนับสนุนให้เกิดแรงจูงใจและความเพียร	ชี้แนะให้มีการกำหนดแผนการเรียนรายสัปดาห์ โดยมีบันทึกอย่างเป็นระบบตามหลักการของอิทธิบาท 4 จากนั้นเน้นให้รู้จักทวนสอบและสะท้อนผล	เน้นให้มีการตรวจสอบผลจริงที่เกิดขึ้น สามารถปรับแก้วิธีการได้ตลอดเวลา และมีการพิจารณาตามเป้าหมายของตน	เน้นให้สามารถกำกับตนเองระหว่างทำงาน โดยเข้าใจและรู้จักการจัดการสิ่งรบกวนเพื่อให้มีสติในการทำงาน	เพิ่มแรงจูงใจภายใน เสริมสร้างความเพียร เน้นให้เกิดการจัดจ่อ และการปรับวิธีการให้เหมาะสมกับบริบทเพื่อความก้าวหน้า
วุฑฒิธรรม 4 หลักการคบกาลยามมิตรเพื่อพัฒนาความรู้และปัญญา	แนวทางสำหรับการส่งเสริม ต้องจัดให้มีระบบที่เลี้ยงและดูแลค่าปรึกษา รวมถึงการจัดสนทนาวิชาการภายใต้รูปแบบของการปฏิบัติตามหลักโยนิโสมนสิการ ที่เน้นให้มีการลงมือปฏิบัติจริง	ให้ความสำคัญกับความถูกต้องของความรู้ โดยรู้จักพิจารณาเนื้อหาอย่างรอบคอบ ไม่เชื่อตามฐานะของแหล่งข้อมูล แต่รู้จักการตรวจสอบความถูกต้องและพิจารณาถึงประโยชน์ที่จะเกิดขึ้น	มีความรอบคอบในการตัดสินใจก่อนเชื่อข้อมูล โดยอาจขอคำปรึกษาจากกาลยามมิตรในประเด็นที่ยังไม่แน่ใจ เพื่อเป็นการเพิ่มพูนความเชื่อมั่นให้กับตน	ผู้เรียนมีความเข้าใจบทบาทของกาลยามมิตรที่เป็นเครือข่ายในลักษณะของทุนทางสังคม เช่น การศึกษา บุคคลต้นแบบ เพื่อนำแนวทางมาปรับปรุงตนเอง



องค์ประกอบของชุดความรู้ตามหลักพุทธธรรม	รูปแบบการประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริง	การปฏิบัติตามหลักกาลามสูตร	พฤติกรรมการกำกับการเรียนรู้ที่มีการพัฒนา	กลไกเชิงพฤติกรรมที่คาดว่าจะเกิดขึ้น
บริบทท้องถิ่นเชิงพุทธที่เป็นระดับครอบครัว	ส่งเสริมกิจกรรมภายในครอบครัว ตั้งแต่การกำหนดให้มีข้อตกลงของครอบครัวที่เกี่ยวข้องกับเวลาเรียน เวลาพัก และเวลาสันทนาการที่เน้นการเรียนรู้แบบไม่บังคับ	ตระหนักว่าตนเองคือศูนย์กลางการเรียนรู้ โดยส่งเสริมให้มีการตั้งคำถามเพื่อสร้างนิสัยในการใฝ่รู้ ต้องรู้จักไตร่ตรองก่อนเชื่อ ซึ่งในบางโอกาสสามารถสอบถามจากสมาชิกครอบครัวได้	สร้างเสริมให้เป็นผู้มีวินัย ตรงต่อเวลา ที่สามารถกำกับตนเองได้ โดยกระตุ้นให้มีความมุ่งมั่นอย่างต่อเนื่อง	ทุกคนรอบครั่วมีกติกาในการปลูกฝังคุณค่า เพื่อให้บุตรธิดามีวินัยและความรับผิดชอบต่อการเรียน
บริบทท้องถิ่นเชิงพุทธที่เป็นภาวนิเวศของสถาบันการศึกษา	เน้นการออกแบบรายวิชาให้มีการทวนสอบอยู่เสมอ มีการระบุผลสัมฤทธิ์ที่สามารถตรวจสอบได้ มีการกำหนดตัวชี้วัด และแหล่งข้อมูลที่ใช้ในการประเมิน	ส่งเสริมให้เกิดการติดตาม และวัดประเมินผล จากกิจกรรมการดำเนินงานของสถาบันการศึกษา พร้อมกับสร้างสรรค์ให้เป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมการเรียนรู้ที่ต้องมีการวัดผลทุกครั้ง	เน้นให้มีการติดตาม และประเมินผลด้วยการระบุถึงการวางแผน การติดตาม และการประเมินตนเองอย่างครบวงจร	องค์กรในพื้นที่ เช่น วัด โรงเรียน ฯลฯ ส่งเสริมให้มีการจัดสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนต่อการกำกับตนเอง พร้อมกับการระบุโครงการที่ชัดเจน มีระบบการติดตาม และการวัดผล มีระบบการสะท้อนคิด
บริบทท้องถิ่นเชิงพุทธที่ได้แก่วัดและสถาบันศาสนา	กำหนดให้มีกิจกรรมที่ใช้เวลาไม่นาน ในการเจริญสติและสมาธิที่อาจใช้เวลาประมาณ 3–5 นาที ก่อนเรียน โดยในบางโอกาสอาจเปลี่ยนเป็นการฟังธรรมะ และการจัดกิจกรรมกลุ่ม เพื่อแลกเปลี่ยนประเด็นที่เน้นให้มีการคิดไตร่ตรองก่อนเชื่อ	ใช้กระบวนการฝึกอบรมและการสื่อสารที่จะมีผลต่อการรู้คิด ตลอดจนการไตร่ตรองอย่างมีสติ โดยรณรงค์เกี่ยวกับประเด็นก่อนเชื่อ ก่อนแชร์ ก่อนสรุป ฯลฯ	จัดให้มีกิจกรรมสำหรับการควบคุมจิตด้วยสติ โดยเน้นการจัดการอารมณ์ ที่เป็นการส่งเสริมให้รู้จักจดจ่อกับงาน	องค์กรระดับชุมชน เช่น วัด สถาบันทางศาสนา ส่งเสริมให้มีกิจกรรมเพื่อการพัฒนาสติ สมาธิ และความสงบ ที่จะมีส่วนต่อการลดการฟุ้งซ่าน ซึ่งจะช่วยเพิ่มความสามารถในการควบคุมตน



องค์ประกอบของชุดความรู้ตามหลักพุทธธรรม	รูปแบบการประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริง	การปฏิบัติตามหลักกาลามสูตร	พฤติกรรมการกำกับการเรียนรู้ที่มีการพัฒนา	กลไกเชิงพฤติกรรมที่คาดว่าจะเกิดขึ้น
บริบทท้องถิ่นเชิงพุทธในมิติชุมชนและสถาบันทางสังคมที่ไม่ใช่วัดหรือโรงเรียน	ส่งเสริมให้มีโครงการที่เป็นกิจกรรม บริการวิชาการ และกิจกรรมจิตอาสาเชิงวิชาการทั้งการมีส่วนร่วมและการสะท้อนประเด็นปัญหา หลังจบกิจกรรม	เน้นให้ผู้เรียนรู้จักการสืบค้น พร้อมกันเข้าใจในการเทียบเคียง ก่อนตัดสินใจเชื่อ	อธิบายเพื่อให้เกิดความเข้าใจในเป้าหมายของการเรียนรู้จากบริบททางสังคม พร้อมกันนี้ให้นำทราบถึงผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นและให้สามารถประเมินตนเองได้	องค์กรชุมชนอื่นๆ เช่น กลุ่มยุวสมาคม ฯลฯ จัดให้มีกิจกรรมที่เน้นการเรียนรู้ผ่านบริบทจริง ที่จะทำให้เกิดความรับผิดชอบและมีแรงจูงใจเกิดขึ้น

จากเนื้อหาที่นำเสนอในตารางที่ 1 ข้างต้นจะเห็นว่า แนวทางการประยุกต์ใช้ชุดความรู้ในการส่งเสริมให้เกิดการกำกับการเรียนรู้ของตนเองของนักศึกษา เช่น การส่งเสริมให้คิดก่อนเชื่อพร้อมกับระบุแนวทางให้สามารถปฏิบัติได้ ด้วยการกำหนดให้มีรูปแบบการติดตามเพื่อวัดและประเมินผล ต้องเน้นให้เกิดการเชื่อมโยงระหว่างหลักพุทธธรรมแต่ละองค์ธรรมกับหลักกาลามสูตรอย่างแท้จริง เพื่อให้มีพฤติกรรมที่มุ่งพัฒนาเกิดขึ้น ซึ่งวิธีการที่จำเป็นต้องนำมาใช้ส่งเสริมให้มีการสะท้อนคิดผ่านการทวนสอบผลที่เกิดจากกิจกรรมดำเนินงานจะต้องสร้างสรรค์ให้มีบริบทท้องถิ่นเชิงพุทธทั้งในระดับครอบครัวที่เป็นสังคมจุลภาค และระดับมหภาค ได้แก่ สถาบันทางศาสนา สถาบันทางการศึกษา ตลอดจนองค์กรชุมชนที่ไม่ใช่วัดและโรงเรียน โดยเน้นให้ตนเองเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ที่ไม่จำเป็นต้องเชื่อทุกเนื้อหาข้อมูลที่ได้จากบุคคลรอบ พระสงฆ์ อาจารย์ผู้สอน ผู้นำชุมชน ฯลฯ แต่ต้องรู้จักคิดไตร่ตรองด้วยเหตุและผลตามหลักกาลามสูตร

5.2.2 การพัฒนาบริบทและสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการใช้เหตุผลตามหลักกาลามสูตร

การส่งเสริมการกำกับการเรียนรู้ของตนเองของนักศึกษาไม่ได้ขึ้นอยู่กับกระบวนการจัดการเรียนรู้ภายในห้องเรียนเท่านั้น แต่ขึ้นอยู่กับบริบทและสภาพ

แวดล้อมที่สนับสนุนการใช้เหตุผล การตั้งคำถาม และการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างมีวิจารณญาณ³⁷ นั่นคือบริบททางสังคมและวัฒนธรรมมีบทบาทในฐานะที่เป็นโครงสร้างในการหล่อหลอมพฤติกรรมการเรียนรู้ ซึ่งจำเป็นต้องมีการพัฒนาสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ให้เป็นพื้นที่ที่มีเสรีภาพทางความคิดที่ผู้เรียนสามารถแสดงความคิดเห็น ตั้งคำถาม และโต้แย้งอย่างมีเหตุผลโดยไม่ถูกจำกัด กล่าวคือ ทั้งในระดับห้องเรียนและระดับสถานศึกษา ตลอดจนในบางพื้นที่ของชุมชน ต้องมีการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้แบบเปิด มีการจัดเวทีอภิปราย มีการใช้กิจกรรมกลุ่ม และมีการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เคารพความแตกต่างทางความคิด

ดังนั้น หากสถาบันการศึกษาและชุมชนมีบรรยากาศดังกล่าว จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความกล้าในการใช้เหตุผล ในการพัฒนาบริบทการเรียนรู้ไม่ว่าจะเป็นครอบครัว สถานศึกษา ชุมชน หรือพื้นที่ดิจิทัล จะต้องมีความเชื่อมโยงกับบริบทท้องถิ่นเชิงพุทธที่ผู้เรียนสามารถเข้าถึงได้ เพราะจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาการกำกับตนเองได้อย่างมั่นคง³⁸ ฉะนั้น หากมีการขยายพื้นที่การเรียนรู้ให้กว้างขึ้น เช่น การสร้างบริบททางสังคมด้วยสื่อสังคมออนไลน์ จะเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกใช้หลักกาลามสูตรในสถานการณ์ที่หลากหลาย ซึ่งจะสัมพันธ์กับการพัฒนาทักษะการกำกับการเรียนรู้ของตนเองในยุคดิจิทัล ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า เมื่อผู้เรียนอยู่ในสภาพแวดล้อมที่มีการส่งเสริมการคิด การตั้งคำถาม และการแลกเปลี่ยน จะมีทักษะในการกำกับตนเองได้ เพราะมีความมั่นใจและสามารถนำไปใช้ในการเรียนรู้ตลอดชีวิต

37. ปฏิพัทธ์ อนุรักษ์ธรรม และนิตยา เกษมโกสินทร์, “การศึกษาผลของการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามแนวทางจิตตปัญญาศึกษาและการเจริญสติต่อการพัฒนาตนเองของนักศึกษา กรณีศึกษานักศึกษาสาขาความผิดปกติของการสื่อความหมาย คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล”, *วารสารวิชาการและวิจัยสังคมศาสตร์*, ปีที่ 20 ฉบับที่ 1 (มกราคม-เมษายน 2568), 15-30.

38. เจตจรรยา บุญญกุล และคณะ, “การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติการพยาบาลอนามัยครอบครัวแบบองค์รวมของนิสิตพยาบาล”, *วารสารศาสตร์สุขภาพและการศึกษา*, ปีที่ 5 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม 2568), e273765.

5.2.3 แนวทางเชิงนโยบายและการขับเคลื่อนเชิงระบบเพื่อส่งเสริมการกำกับการเรียนรู้ของตนเอง

ในการส่งเสริมการกำกับการเรียนรู้ของตนเองของนักศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพ จำเป็นต้องขับเคลื่อนทั้งในระดับนโยบายและในระบบการศึกษา³⁹ เนื่องจากพฤติกรรมการกำกับการเรียนรู้ของตนเองเป็นผลลัพธ์ของระบบความสัมพันธ์หลายระดับ ทั้งระดับบุคคล สถาบัน และสังคม ดังนั้นในการพัฒนาควมมีการดำเนินงานแบบบูรณาการทั้งระบบ โดยหน่วยงานทางการศึกษาต้องกำหนดกรอบแนวคิดในการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการใช้เหตุผล การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการกำกับการตนเองให้เป็นเป้าหมายของการศึกษา ต่อมาควมมีการบูรณาการหลักกาลามสูตรเข้าไปในหลักสูตร เพราะมีผลต่อการกำหนดผลลัพธ์การเรียนรู้ที่เน้นการตั้งคำถาม การตรวจสอบข้อมูล และการตัดสินใจ ซึ่งจะต้องมีการพัฒนาระบบการวัดและการประเมินผลที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการคิดและการกำกับการตนเอง มากกว่าการวัดผลสัมฤทธิ์เชิงเนื้อหา

นอกจากนี้จะต้องมีการพัฒนาศักยภาพอาจารย์ผู้สอน เพราะเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัติ โดยต้องมีการส่งเสริมให้อาจารย์มีความเข้าใจในแนวคิดการกำกับการเรียนรู้ของตนเองและหลักกาลามสูตรอย่างลึกซึ้ง พร้อมทั้งมีทักษะในการออกแบบการเรียนรู้ที่เน้นการคิด การวิเคราะห์ และการสะท้อนตนเอง⁴⁰ นั่นคือในการขับเคลื่อนเชิงระบบจะต้องให้ความสำคัญกับการบูรณาการความร่วมมือระหว่างสถาบันในสังคม ได้แก่ ครอบครัว สถานศึกษา วัด และชุมชนเข้าด้วยกัน เพราะจะเป็นบริบทท้องถิ่นเชิงพุทธที่สนับสนุนให้มีการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างรอบด้าน ช่วยให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าและความหมายของการเรียนรู้ที่กว้างขึ้น

ดังที่กล่าวมาสรุปได้ว่า แนวทางเชิงนโยบายและการขับเคลื่อนเชิงระบบเพื่อส่งเสริมการกำกับการเรียนรู้ของตนเอง ต้องเน้นไปที่ความสอดคล้องระหว่างหลักสูตร

39. รัชกร ประสริะเตสัง และคณะ, “การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้แบบนำตนเองเชิงสร้างสรรค์ของนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู”, *วารสารสิริธรปริทรรศน์*, ปีที่ 25 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2567), 489-497.

40. มุกิตา เอี่ยมทิพย์ และพัฒนา จันทรโอ, “การพัฒนาแบบชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้สู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพ”, *วารสารวิชาการสถาบันพัฒนาพระวิทยากร*, ปีที่ 7 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มีนาคม 2567), 296-311.



การจัดการเรียนรู้ การพัฒนาอาจารย์ และบริบททางสังคมอย่างเป็นองค์รวม เนื่องจากเมื่อทุกองค์ประกอบมีการประสานกันภายใต้แนวคิดของการใช้เหตุผล จะทำให้การกำกับการเรียนรู้ของตนเองเกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ ที่สามารถพัฒนาไปสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิต ดังเนื้อหาที่มีการเชื่อมโยงระหว่างแนวคิดตามหลักพุทธธรรมและบริบทท้องถิ่นเชิงพุทธ กับกลไกการส่งผ่านตามหลักกาลามสูตร ซึ่งจะมีผลให้เกิดแนวทางเชิงนโยบายและการขับเคลื่อนเชิงระบบเพื่อส่งเสริมการกำกับการเรียนรู้ของตนเอง ดังตารางที่ 2 ต่อไปนี้

ตารางที่ 2 แนวทางเชิงนโยบายและการขับเคลื่อนเชิงระบบโดยมีหลักกาลามสูตรเป็นกลไกส่งผ่านสำหรับการส่งเสริมการกำกับการเรียนรู้ของตนเอง

องค์ประกอบที่สัมพันธ์กับการกำกับการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษา	แนวคิดตามหลักพุทธธรรมและบริบทท้องถิ่นเชิงพุทธ	กลไกการส่งผ่านตามหลักกาลามสูตร	การประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้	ผลต่อการกำกับการเรียนรู้ของตนเอง
หลักพุทธธรรม	อริยสัจ 4	การตั้งคำถามต่อปัญหาและเหตุแห่งปัญหาอย่างมีเหตุผล ไม่เชื่อตามความเคยชิน	ใช้การตั้งโจทย์การเรียนรู้จากปัญหาจริง ให้นักศึกษาฝึกวิเคราะห์ภาระงาน แยกแยะสาเหตุและเงื่อนไขของปัญหาทางวิชาการ พร้อมอภิปรายเชิงเหตุผลก่อนลงมือเรียน	ช่วยให้นักศึกษารู้จักคิดไตร่ตรองเกี่ยวกับการวิเคราะห์ภาระงาน
	อิทธิบาท 4	การตรวจสอบแรงจูงใจและความตั้งใจของตนเองบนฐานเหตุและผล	ออกแบบกิจกรรมตั้งเป้าหมาย การเรียนรู้รายบุคคล ให้ผู้เรียนอธิบายเหตุผลของเป้าหมาย ความพยายาม และการประเมินความเหมาะสมของเป้าหมายผ่านการสะท้อนคิดตามหลักกาลามสูตร	ช่วยให้นักศึกษารู้จักคิดไตร่ตรองด้านความเชื่อที่ถูกต้องตนเอง
	วุฒติธรรม 4	การพิจารณาคุณค่าและประโยชน์ของความรู้ก่อนยอมรับ	บูรณาการการเรียนรู้เชิงจริยธรรม และคุณค่า ให้นักศึกษาวิพากษ์เนื้อหาวิชาการโดยพิจารณาความเหมาะสม ความรับผิดชอบ และผลกระทบต่อสังคมก่อนนำไปใช้จริง	นักศึกษาจะเข้าใจวิธีการกำกับตนเองเชิงคุณค่าและการตัดสินใจ

องค์ประกอบที่สัมพันธ์กับการกำกับพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักศึกษา	แนวคิดตามหลักพุทธธรรมและบริบทท้องถิ่นเชิงพุทธ	กลไกการส่งผ่านตามหลักกาลามสูตร	การประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้	ผลต่อการกำกับการเรียนรู้ของตนเอง
บริบทท้องถิ่นเชิงพุทธ	บ้าน วัด โรงเรียน และชุมชน	การเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง	จัดการเรียนรู้แบบเข้าถึงสถานที่จริง โดยให้นักศึกษาเรียนรู้จากชุมชน วัด และครอบครัว พร้อมสะท้อนผลการเรียนรู้ผ่านการเปรียบเทียบกับทฤษฎี	นักศึกษาได้ลงมือปฏิบัติแบบมีส่วนร่วม
	ชุมชนการเรียนรู้	การไม่ยึดติดแหล่งความรู้เดียว เปิดรับมุมมองหลากหลาย	สร้างเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างนักศึกษา ชุมชน และผู้เกี่ยวข้อง เพื่อฝึกการฟัง วิเคราะห์ และตรวจสอบข้อมูลหลายแหล่งก่อนสรุปความรู้	ส่งเสริมการรู้จักการคิดเชิงวิพากษ์และการติดตามตนเอง
หลักพุทธธรรมและบริบทท้องถิ่นเชิงพุทธ	ธรรมะกับชีวิต	การเปรียบเทียบข้อมูลและไตร่ตรองผลลัพธ์เชิงเหตุผล	ใช้การเรียนรู้แบบโครงงานที่เชื่อมโยงหลักธรรมกับสถานการณ์จริง ให้นักศึกษาวางแผน ลงมือทำ และประเมินผลด้วยตนเอง	การติดตามประเมิน และปรับกลยุทธ์การเรียนรู้
การบูรณาการหลักอริยสัจ หลักอิทธิบาท และหลักกุศลธรรม ร่วมกัน	พระ พุทธ ศาสนา การใช้เหตุผล และบริบทแวดล้อม	การตัดสินใจเลือกและนำความรู้ไปใช้บนหลักการที่สำคัญ ให้ความสำคัญกับคุณค่าและประโยชน์	ออกแบบการสะท้อนผลการเรียนรู้ พร้อมกับส่งเสริมให้ผู้เรียนอธิบายว่าความรู้ใดควรนำไปใช้บ้าง พร้อมกับให้เหตุผลเชิงจริยธรรมและประโยชน์ที่จะเกิดขึ้น	นักศึกษาสามารถสะท้อนการเรียนรู้ของตนเอง

จากตารางที่ 2 ข้างต้นหากพิจารณาถึงองค์ประกอบที่สัมพันธ์กับการกำกับพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักศึกษา พร้อมกับวิเคราะห์แนวคิดตามหลักพุทธธรรมและบริบทท้องถิ่นเชิงพุทธ ที่สัมพันธ์กับหลักกาลามสูตรที่เป็นกลไกสู่การประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ และผลต่อการกำกับการเรียนรู้ของตนเอง จะเห็นว่าการเชื่อมโยงในลักษณะตรรกะเชิงเหตุและผล ที่น่าสังเกตคือ จะพบว่าทุกองค์ประกอบมีความสัมพันธ์กับหลักพุทธธรรม บริบทท้องถิ่นเชิงพุทธ และหลักกาลามสูตร นั่นคือ หาก



วิเคราะห์ถึงกระบวนการในการพัฒนาผู้เรียนเพื่อให้สามารถควบคุมอารมณ์และกำกับจิตใจส่วนลึกให้มีความสนใจในการเรียน อาจารย์ผู้สอนต้องชี้แนะให้ทราบถึงคุณค่าที่จะเกิดขึ้น⁴¹ เพราะเมื่อผู้เรียนมีความรู้และเข้าใจในคุณค่าเชิงพุทธจะมีการพัฒนาการกำกับการเรียนรู้ของตนเองอย่างมีเป้าหมาย⁴² ซึ่งกล่าวได้ว่าบทบาทของหลักกาลามสูตรที่เป็นกลไกเชิงกระบวนการเมื่อมีการเชื่อมโยงกับบริบทท้องถิ่นเชิงพุทธ และพฤติกรรมกำกับการเรียนรู้ของตนเอง จะนำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้⁴³ นั่นคือ แนวทางในการนำไปปฏิบัติจะต้องตระหนักอยู่เสมอว่า ทุกองค์ประกอบมีความสัมพันธ์กันในลักษณะของการเชื่อมโยงเชิงโครงสร้างที่มีความสัมพันธ์ระหว่างกันและกัน ดังนั้น แนวทางที่เป็นต้นแบบโมเดลการกำกับการเรียนรู้ของตนเองของนักศึกษาที่มีชุดความรู้ตามหลักพุทธธรรมและบริบทท้องถิ่นเชิงพุทธ จำเป็นต้องมีการส่งเสริมให้เกิดการใช้เหตุผลตามหลักกาลามสูตร เพราะเป็นกลไกส่งผ่านที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถตรวจสอบและตัดสินใจเลือกความรู้ด้วยตนเอง

6. อภิปรายผล

จากผลการวิจัยที่เป็นการวิเคราะห์เอกสาร เมื่อพิจารณาถึงชุดความรู้ที่ค้นพบตามวัตถุประสงค์การวิจัยจะกล่าวได้ว่า หลักพุทธธรรมที่ได้แก่ หลักอริยบท หลักอริยสัจ หลักกุฎติธรรม มีบทบาทในการขัดเกลาเยาวชนให้เป็นผู้มีพฤติกรรมกำกับการตนเอง และมีการเชื่อมโยงสู่บริบทท้องถิ่นเชิงพุทธ โดยมีการประพฤติปฏิบัติตามหลักกาลามสูตรที่ช่วยส่งเสริมให้นักศึกษาระดับปริญญาตรีใช้กำกับการเรียนรู้ของตนเอง ซึ่งอธิบายได้ว่า การกำกับการเรียนรู้ของตนเองของนักศึกษาไม่สามารถอธิบายด้วย

-
41. S. Alserhan et al., “Personal Learning Environments: Modeling Students’ Self-Regulation Enhancement Through a Learning Management System Platform”, *IEEE Access*, Vol. 11 No. 1 (January 2023), 5464–5482.
 42. Lijuan Fan and Feng Cui, “Mindfulness, Self-Efficacy, and Self-Regulation as Predictors of Psychological Well-Being in EFL Learners”, *Front. Psychol.*, Vol. 15 No. 3 (March 2024), 1–15.
 43. Eduardo Levy Yeyati et al., “The Market Value of Non-Degree Credentials”, *Global Economy and Development*, Vol. 196 (December 2025), 1–67.

กรอบคิดทางจิตวิทยาการเรียนรู้เพียงด้านเดียว จำเป็นต้องนำหลักพุทธธรรมมาใช้ในการอธิบายด้วย โดยข้อค้นพบแสดงให้เห็นว่า การกำกับการเรียนรู้ของตนเองที่เน้นให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ผู้เรียนต้องเป็นผู้มีบทบาทเชิงรุกในการวางแผน ควบคุม และประเมินการเรียนรู้ของตน⁴⁴ โดยมีงานวิจัยอธิบายว่า บริบทเชิงพื้นที่และภาวะนิเวศทางสังคมมีผลต่อการรู้คิด และเป็นแรงจูงใจที่สนับสนุนการกำกับพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน⁴⁵ ที่น่าสนใจคือ หลักธรรมเหล่านี้เป็นทั้งกรอบจริยธรรมและกรอบคิดเชิงระบบในการพัฒนาให้ผู้เรียนรู้และเข้าใจกิจกรรมที่สัมพันธ์กับการกำกับการเรียนรู้ของตนเองอย่างเป็นรูปธรรม เช่น หลักอิทธิบาทจะสามารถนำไปใช้ในการเสริมสร้างความเพียรและการประเมินตนเพื่อการเรียนรู้⁴⁶ ขณะที่หลักอริยสัจจะกระตุ้นให้เป็นบุคคลที่มีความเข้าใจในการกระทำและผลที่เกิดขึ้นตามวงจรของเหตุและผล ที่สำคัญหลักกาลามสูตรจะชี้แนะเพื่อให้มีการรู้คิดอย่างไตร่ตรองตามลักษณะการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง⁴⁷ ซึ่งข้อค้นพบนี้ สามารถนำไปใช้เป็นประโยชน์สำหรับการขยายความเข้าใจที่ผ่านมามาว่า ส่วนใหญ่หลักพุทธธรรมจะมีบทบาทในการหล่อหลอมจิตใจให้เป็นคนดี นอกจากนี้ ผลจากการวิจัยเอกสารครั้งนี้ ยืนยันได้ว่า ชุดความรู้ตามหลักพุทธธรรมมีความสัมพันธ์กับการพัฒนาพฤติกรรมเชิงปัญญาและการ

44. รงศรีบ น้อยสกุล, “การเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง และกลวิธีการกำกับตนเองกับการพัฒนาทักษะการสื่อสาร สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี”, *วารสารปัญญา*, ปีที่ 30 ฉบับที่ 1 (มกราคม-เมษายน 2566), 145–158.

45. Kate M. Xu et al., “A Cross-Cultural Investigation on Perseverance, Self-Regulated Learning, Motivation, and Achievement”, *Journal of Comparative and International Education*, Vol. 53 No. 3 (April 2023), 361–379.

46. นงลักษณ์ พันธุ์ธนะพถม และคณะ, “อิทธิบาท 4 กับการบูรณาการการเรียนการสอนรัฐศาสตร์”, *วารสาร มจร พุทธศาสตร์ปริทรรศน์*, ปีที่ 9 ฉบับที่ 3 (กันยายน-ธันวาคม 2568), 233–247.

47. Greenberg et al., “Strategies to Support Self-Regulated Learning in Integrated, Student-Centered Curricula”, *Medical Teacher*, Vol. 45 No. 12 (December 2023), 1387–394.



เรียนรู้ของนักศึกษา⁴⁸ ที่มีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างให้ผู้เรียนมีความพยายาม มีความเพียร ในการวางแผน การทวนสอบ ผลที่เกิดจากการกำกับตน โดยสามารถนำ การรู้จักคิดไตร่ตรองตามหลักกาลามสูตรมาพิจารณาอย่างเป็นระบบ ทั้งในด้านของ ต้นเหตุและผลกระทบ

ในทำนองเดียวกัน หากพิจารณาถึงแนวทางสำหรับการประยุกต์ใช้ชุดความรู้ในการส่งเสริมการกำกับการเรียนรู้ของตนเองของนักศึกษาระดับปริญญาตรี จะเห็นว่า ผลจากการวิเคราะห์เอกสารได้แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าหน่วยงาน เช่น สถาบัน การศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถาบันทางศาสนา และครอบครัว สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ โดยรูปแบบของการดำเนินงานต้องเริ่มต้นจากการส่งเสริมให้เกิด โครงสร้างทางสังคม ที่มีการนำชุดความรู้ตามหลักพุทธธรรมดังกล่าวไปจัดเป็นกิจกรรม ดำเนินงานร่วมกับหน่วยงานในท้องถิ่น ได้แก่ ครอบครัว วัด ชุมชน และพื้นที่การเรียนรู้ร่วมสมัย ซึ่งอธิบายได้ว่า สภาพแวดล้อมทางการศึกษามีส่วนสำคัญในการสนับสนุน การมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างการกำกับการเรียนรู้ของผู้เรียน⁴⁹ เพราะพฤติกรรม มนุษย์เป็นผลจากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับบริบทแวดล้อมที่เป็นโครงสร้าง ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการขัดเกลาและหล่อหลอมพฤติกรรม โดยข้อค้นพบจากผล การวิจัยนี้ยืนยันว่า หลักกาลามสูตรสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการคัดกรองข้อมูล ข่าวสารและการตัดสินใจอย่างมีวิจารณญาณในบริบทร่วมสมัยได้ เพราะสอดคล้อง กับสถานการณ์ปัจจุบัน⁵⁰ เนื่องจากเมื่อผู้เรียนได้รับการส่งเสริมให้ตรวจสอบข้อมูลจาก หลายแหล่ง รู้จักการตั้งคำถามต่อความเชื่อเดิม และตัดสินใจบนฐานของเหตุผล จะ

48. ปวีร์ กาญจนภิ นิลฉาย, “ผลการใช้โปรแกรมการกำกับตนเองเพื่อพัฒนาพฤติกรรมเอื้อต่อสังคมของ นักศึกษาปริญญาตรี”, *วารสาร มจร พุทธศาสตร์ปริทรรศน์*, ปีที่ 5 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2564), 91-102.

49. Yu, L. et al., “Multilevel Analysis of the effects of participation, peer support, SRL and course disciplines on academic performance in SPOCs.”, *Interactive Learning Environments*, Vol. 31 No. 7 (October 2023), 4507-4520.

50. พระมหาสมณินทร์ ปุริสสุตโต และคณะ, “นวัตกรรมทางพุทธธรรมในกาลามสูตร”, *มจร. สุรนารี สาร*, ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 (มกราคม-เมษายน 2566), 10-19.



พัฒนาความสามารถในการกำกับการเรียนรู้ของตนเองได้ดีขึ้น⁵¹ ซึ่งการจัดให้มีบริบททางสังคมตามแนวทางดังกล่าว จำเป็นต้องเกิดจากความร่วมมือของทุกภาคีเครือข่าย เช่น ต้องส่งเสริมให้เด็กและเยาวชน ตลอดจนนักศึกษาระดับปริญญาตรีได้มีส่วนร่วมในการออกแบบกิจกรรมตามแนวทางของการจัดการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เพราะจะมีผลให้เกิดการเรียนรู้เพื่อนหรือคนใกล้ชิดเรียนรู้กับกิจกรรมที่ได้พัฒนานั้น⁵² เช่นกันสถาบันการศึกษาและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือหน่วยงานอื่น ๆ ในชุมชน ต้องแบ่งปันและจัดสรรงบประมาณทั้งที่เป็นเงินและเป็นสิ่งของสนับสนุนกิจกรรมที่สัมพันธ์กับบริบทท้องถิ่นเชิงพุทธ ซึ่งเด็กและเยาวชนเป็นผู้จุดประกายให้เกิดขึ้น เพราะจะเป็นการเพิ่มความเชื่อมั่นในความคิดและปัญญาของตน ที่มีการพัฒนาความรู้อย่างเป็นระบบตามหลักพุทธธรรม⁵³

ดังนั้น จะเห็นว่าแนวทางในการประยุกต์ใช้ชุดความรู้ตามหลักพุทธธรรมสำหรับการส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรมการเรียนรู้ของตนเอง คือ การจัดการโดยนำแนวทางของศาสนาพุทธมาใช้ให้เป็นฐานในการปฏิบัติ เพราะจะนำไปสู่การขัดเกลาทางจิตใจให้ทราบถึงเหตุและผล ที่มีต่อแรงจูงใจที่ช่วยนำไปสู่การกำหนดทิศทางการเรียนรู้ ขณะที่บริบทท้องถิ่นเชิงพุทธเป็นโครงสร้างทางสังคมที่สนับสนุนการขัดเกลาและหล่อหลอมพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน ที่มีหลักกาลามสูตรเป็นกลไกเชื่อมโยงทั้งสององค์ประกอบให้เกิดกระบวนการใช้เหตุผลอย่างมีวิจารณ์ญาณ ส่งผลให้ผู้เรียนรู้จักการตั้งคำถาม ตรวจสอบข้อมูล และตัดสินใจได้ด้วยตนเอง ซึ่งหากมีการออกแบบกระบวนการ

51. Lijuan Fan and Feng Cui, “Mindfulness, Self-Efficacy, and Self-Regulation as Predictors of Psychological Well-Being in EFL Learners”, *Front. Psychol*, Vol. 15 No. 3 (March 2024), 1–15.

52. นรากร งามสมัย และธีระวัฒน์ มอนโงส, “แนวทางการจัดกิจกรรมนักเรียนแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในโรงเรียนพุทธมณฑล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา”, *วารสารการบริหารนิเทศบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น*, ปีที่ 7 ฉบับที่ 3 (มีนาคม 2564), 99–109.

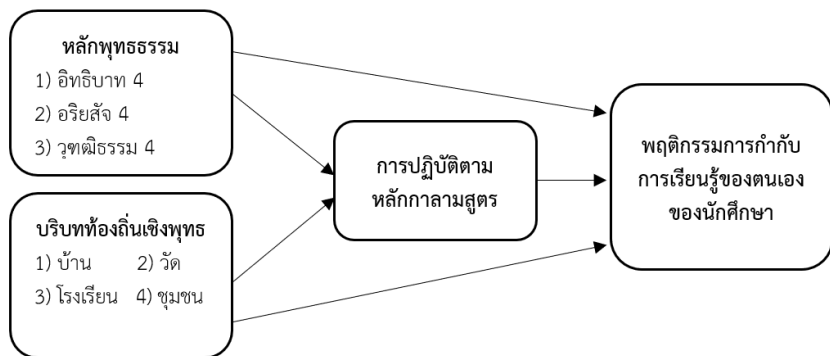
53. พระใบฎีกาปัญญวรธน์ ชิตมาโร กิตติปัญญาศิริ และคณะ, “การบริหารงานบุคคลตามหลักพุทธธรรม 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5”, *วารสารครุศาสตร์ปัญญา*, ปีที่ 5 ฉบับที่ 1 (มกราคม-กุมภาพันธ์ 2569), 438–450.



เรียนรู้และสภาพแวดล้อมตามแนวคิดดังกล่าว จะช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาการกำกับการเรียนรู้ของตนเองได้ดีขึ้น

7. องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการศึกษานี้คือ การเสนอให้หลักกาลามสูตรเป็นกลไกเชื่อมระหว่างแนวคิดการเรียนรู้สมัยใหม่กับฐานคิดทางพุทธศาสนาในการพัฒนาผู้เรียน เพราะที่ผ่านมาการส่งเสริมการกำกับการเรียนรู้ของตนเองจะอธิบายผ่านกรอบจิตวิทยาการศึกษา เช่น การตั้งเป้าหมาย การควบคุมตนเอง และการสะท้อนผล แต่บทความนี้แสดงให้เห็นว่า กระบวนการดังกล่าวสามารถอธิบายเพิ่มเติมผ่านหลักกาลามสูตรได้ เนื้อหาสำคัญของหลักธรรมนี้เน้นที่การตรวจสอบข้อมูลก่อนเชื่อ และการตัดสินใจบนฐานเหตุผล ซึ่งเป็นแนวทางเดียวกันกับการเรียนรู้แบบกำกับตนเองที่เป็นสมรรถนะทางปัญญาที่รวมการคิดอย่างมีเหตุผล ความรับผิดชอบต่อตนเองและความสามารถในการเลือกสิ่งที่เหมาะสมต่อการเรียนรู้ของตนเองเข้าไว้ด้วยกัน นั่นคือ ผู้เรียนที่กำกับการเรียนรู้ของตนเองได้ดีไม่ได้เป็นเพียงผู้ที่เรียนเก่งหรือจัดการเวลาได้ดีเท่านั้น แต่เป็นผู้ที่รู้จักใช้เหตุผลไตร่ตรองและตัดสินใจบนฐานของคุณค่าและประโยชน์ที่แท้จริง นอกจากนี้ ผลจากการศึกษาที่ได้ยังเสนอความเข้าใจใหม่ว่าการประยุกต์ใช้หลักกาลามสูตรทางการศึกษาไม่ควรจำกัดเพียงการสอนเนื้อหาทางพุทธศาสนา แต่ควรขยายไปสู่การออกแบบกระบวนการเรียนรู้ การสร้างสภาพแวดล้อมที่เปิดกว้างต่อการตั้งคำถาม และการพัฒนาบทบาทของอาจารย์ให้เป็นผู้อำนวยความสะดวกทางปัญญา องค์ความรู้นี้จึงมีคุณค่าทั้งในเชิงทฤษฎีและในเชิงปฏิบัติ เพราะช่วยเชื่อมชุดความรู้ตามหลักพุทธธรรมเข้ากับการศึกษาร่วมสมัยได้อย่างเป็นรูปธรรมเพื่อให้สามารถนำไปใช้ได้จริง ดังภาพที่ 1 ต่อไปนี้



ภาพที่ 1 ความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างระหว่างชุดความรู้ตามหลักพุทธธรรมและบริบทท้องถิ่นเชิงพุทธกับการรู้จักคิดไตร่ตรองตามหลักกาลามสูตร ที่มีผลต่อพฤติกรรมerkการก้าบการเรียนรู้ของตนเองของนักศึกษา

8. สรุป

จากข้อค้นพบและการอภิปรายผลข้างต้นกล่าวได้ว่า หลักกาลามสูตรมีความสำคัญเพราะสามารถนำไปใช้เป็นกรอบคิดสำหรับส่งเสริมการก้าบการเรียนรู้ของตนเองของนักศึกษาระดับปริญญาตรีได้อย่างเหมาะสม โดยผลการวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่าการก้าบการเรียนรู้ของตนเองไม่ได้หมายถึงความสามารถในการเรียนด้วยตนเองเพียงอย่างเดียว แต่เป็นกระบวนการที่ผู้เรียนรู้จักตั้งเป้าหมาย วางแผน ตรวจสอบข้อมูล ควบคุมตนเอง และสะท้อนผลการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง โดยหลักกาลามสูตรมีสาระสำคัญที่เน้นให้บุคคลไม่ตัดสินใจเชื่อโดยขาดการรู้จักคิดไตร่ตรองด้วยปัญญา เพราะให้ความสำคัญกับการพิจารณาเหตุผล หลักฐาน และผลที่เกิดขึ้นก่อนตัดสินใจยอมรับหรือปฏิบัติตาม ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนเปลี่ยนจากการเรียนรู้แบบรับคำสั่งแล้วปฏิบัติตามไปสู่การเรียนรู้แบบรู้จักตัดสินใจด้วยตนเอง ผู้เรียนที่ได้รับการส่งเสริมให้รู้จักสงสัย ตั้งคำถาม ตรวจสอบข้อมูล และประเมินความเข้าใจของตนเองจะมีแนวโน้มในการพัฒนาการก้าบการเรียนรู้ของตนเองได้ดี ดังนั้น หากพิจารณาถึงการเชื่อมโยงขององค์ประกอบ อาทิ ชุดความรู้ตามหลักพุทธธรรม บริบทท้องถิ่นเชิงพุทธ และการรู้จักคิดไตร่ตรองตามหลักกาลามสูตร ถือได้ว่าเป็นพลังสำคัญในการ



ขับเคลื่อนสู่ปัจจัยภายในของบุคคล ให้เกิดการตระหนักรู้อย่างมีสติ ที่ส่งผลต่อเนื่อง ให้มีการกำกับการเรียนรู้ของตน

9. ข้อเสนอแนะ

จากข้อค้นพบที่สำคัญจึงเสนอแนะว่า สถานศึกษาควรส่งเสริมให้มีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการตั้งคำถาม การวิเคราะห์ และการสะท้อนคิด พร้อมทั้งพัฒนาระบบวัดและประเมินผลที่ให้ความสำคัญกับกระบวนการคิดและการกำกับตนเองควบคู่กับผลสัมฤทธิ์ นอกจากนี้ ต้องมีโครงการสร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียน ครอบครั้ว วัด และชุมชน เพื่อสร้างความเข้าใจในแนวคิดเกี่ยวกับการกำกับการเรียนรู้ของนักศึกษา เพราะมีความเชื่อมโยงระหว่างการเรียนรู้การสอน หลักพระพุทธศาสนา และสภาพบริบทของพื้นที่ เนื่องจากจะนำไปสู่การขัดเกลาให้ผู้เรียนรู้จักการคิดเชิงเหตุผลในการพิจารณาและไตร่ตรองก่อนการตัดสินใจอย่างมีวิจารณญาณ



บรรณานุกรม

- กมลทิพย์ สำเภา และทิพย์วัลย์ สุรินยา. “การเรียนรู้แบบกำกับตนเอง ความสัมพันธ์ในครอบครัว และความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคกับพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนอาชีวศึกษา วิทยาลัยอาชีวศึกษา จังหวัดสุราษฎร์ธานี”. *มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ นายเรืออากาศ*. ปีที่ 9 ฉบับที่ 1 (ธันวาคม 2564). 56–70.
- กัตตกมล พิศแสงาม. “ผลการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการสะท้อนคิดโดยใช้รูปแบบวงจรของกิบส์ที่ส่งผลต่อ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาภาษา การสื่อสาร และเทคโนโลยีสารสนเทศ หมวดวิชาศึกษาทั่วไป”. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์*. ปีที่ 13 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม 2562). 1–13.
- คุณากร สายลวดคำ. “การพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาวิชาชีพครู โดยใช้วิจัยเป็นฐานร่วมกับเทคโนโลยีสนับสนุนการเรียนรู้”. *วารสารนวัตกรรมและวิทยาการการเรียนรู้*. ปีที่ 17 ฉบับที่ 1 (มกราคม-ธันวาคม 2567). 173–190.
- พนรส อภิญญาลังกร และวาริรัตน์ แก้วอุไร. “การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงเพื่อส่งเสริมความสามารถในการให้เหตุผลทางคลินิกสำหรับนักศึกษาพยาบาล”. *Journal of Roi Kaensarn Academi*. ปีที่ 9 ฉบับที่ 9 (กันยายน 2567). 206–299.
- เจตจรรยา บุญญกุล, วิภา สุวรรณรัตน์, สุพัสจี เดชทิพย์พรพงศ์ และสมฤดี พูนทอง. “การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติการพยาบาลอนามัยครอบครัวแบบองค์รวมของนิสิตพยาบาล”. *วารสารศาสตร์สุขภาพและการศึกษา*. ปีที่ 5 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม 2568). e273765.
- ชลรินทร์ แยมพงษ์ และศิริพงษ์ เพี้ยศิริ. “การพัฒนาความสามารถในการสื่อสารวิทยาศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยการจัดการเรียนรู้สืบสอบแบบแนะนำเน้นกระบวนการร่วมกับเทคนิคการใช้ผังกราฟิก”. *วารสารครุศาสตร์ปัญญา*. ปีที่ 3 ฉบับที่ 6 (พฤศจิกายน-ธันวาคม 2567). 125–139.



ชัยชนพงษ์ จันวงศ์เดือน และวริยรดา บรรหาร. “ทัศนคติของนักศึกษาต่อการจัดการเรียนรู้ของอาจารย์ในยุคเทคโนโลยีขับเคลื่อนการเรียนรู้: กรณีศึกษารายวิชาการจัดการเรียนรู้และการบูรณาการ”. *วารสารสหวิทยาการศึกษาศาสตร์*. ปีที่ 1 ฉบับที่ 2 (มีนาคม–เมษายน 2568). 28–37.

นงลักษณ์ พันธุ์นะพุด และคณะ. “อิทธิบาท 4 กับการบูรณาการการเรียนการสอนรัฐศาสตร์”. *วารสาร มจร พุทธศาสตร์ปริทรรศน์*. ปีที่ 9 ฉบับที่ 3 (กันยายน–ธันวาคม 2568). 233–247.

นรากร งามสมัย และธีระวัฒน์ มอนโธสง. “แนวทางการจัดกิจกรรมนักเรียนแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในโรงเรียนพหุวัฒนธรรม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา”. *วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น*. ปีที่ 7 ฉบับที่ 3 (มีนาคม 2564). 99–109.

บุญแสน พชรมณ. “ระดับจริยธรรมและการแสดงออกทางจิตสำนึกที่มีต่อการขาดวินัยของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาในเขตกรุงเทพฯ”. *วารสารวิจัยธรรมศึกษา*. ปีที่ 4 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม–ธันวาคม 2564). 19–26.

ปฏิพัทธ์ อนุรักษ์ธรรม และนิตยา เกษมโกสินทร์. “การศึกษาผลของการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามแนวทางจิตตปัญญาศึกษาและการเจริญสติต่อการพัฒนาดตนเองของนักศึกษา กรณีศึกษานักศึกษาสาขาความผิดปกติของการสื่อความหมาย คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล”. *วารสารวิชาการและวิจัยสังคมศาสตร์*. ปีที่ 20 ฉบับที่ 1 (มกราคม–เมษายน 2568). 15–30.

ปวีร์ กาญจนภิ นิลผาย. “ผลการใช้โปรแกรมการกำกับตนเองเพื่อพัฒนาพฤติกรรมเอื้อต่อสังคมของนักศึกษาปริญญาตรี”. *วารสาร มจร พุทธศาสตร์ปริทรรศน์*. ปีที่ 5 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม–ธันวาคม 2564). 91–102.

พระครูสถิตกาญจนคุณ (ประดิษฐ์ กาญจนวณโณ), พระครูโสมสัตว์ฒนานุกูล (อนุกุล ปานประดิษฐ์), พระครูวิจิตรศีลาจาร (ประสิทธิ์ ขาตวณโณ), สิทธิโชค ปาณะศรี และภูวเดช ขวัญเสน. “รูปแบบการประยุกต์ใช้หลักกาลามสูตรเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต ในสังคมดิจิทัล”. *วารสารสังคมพัฒนศาสตร์*. ปีที่ 8 ฉบับที่ 11 (พฤศจิกายน 2568). 21–32.



พระใบฎีกาปัญญาวรธรณ์ ชิตมาโร กิตติปัญญาศิริ และคณะ. “การบริหารงานบุคคลตามหลักคุณธรรม 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 5”. *วารสารครุศาสตร์ปัญญา*. ปีที่ 5 ฉบับที่ 1 (มกราคม-กุมภาพันธ์ 2569). 438-450.

พระมหาหมื่นจันทร์ ปรีสุตโตโม, สุรางคณา สุนทรพนาเวศ, อิทธิศักดิ์ เลอยศพรชัย, ชีสา กันยาวิริยะ, สิริพันธ์ กันยาวิริยะ, ชัยโรจน์ นพเฉลิมโรจน์ และเมธา หริมเทพาธิ ป. “นวัตกรรมการทางพุทธธรรมในกาลามสูตร”. *มจร สารนาฬาร*. ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 (มกราคม-เมษายน 2566). 10-19.

ภัทรพร พรบริดิษฐ์. “การรับรู้และทัศนคติต่อการเรียนรู้ด้วยการกำกับตนเองของนักศึกษาปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม”. *Journal of Sustainable Social Development*. ปีที่ 2 ฉบับที่ 3 (พฤษภาคม-มิถุนายน 2567). 1-20.

ภัทรภรณ์ กาญจนารัตน์. “การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ผ่านการสะท้อนคิด เพื่อส่งเสริมการตระหนักรู้ในตนเองและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 3 วิทยาลัยนาฏศิลป์พัทลุง”. *วารสารวิชาการ ครุศาสตร์สวนสุนันทา*. ปีที่ 8 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2567). 38-52.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539.

_____. *อรรถกถาภาษาไทย สังยุตตนิกาย สारตถกาสินี มหาวรรคอรรถกถา ภาค 3 ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2553.

_____. *อรรถกถาภาษาไทย อภิธรรมปิฎก วิภังค์ สัมมโหวิโนทนีอรรถกถา ภาค 2 ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2560.

_____. *อรรถกถาภาษาไทย อังคุตตรนิกาย มโนรถปुरुณี ติกนิบาตอรรถกถา ภาค 2 ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2553.



- มาพร ไวยารัตน, เพิ่มพร สุ่มมาตย์, วิจิต ธิรเดโชชัย และกชพร นำนานผล. “การพัฒนา กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การสะท้อนคิดและการเสริมต่อการเรียนรู้โดยเพื่อน สำหรับนักศึกษาที่เรียนในรายวิชาพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กประถมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด”. *Journal of Organization Innovation & Culture*. ปีที่ 16 ฉบับที่ 1 (มกราคม–มิถุนายน 2568). 95–109.
- มุกิตา เอี่ยมทิพย์ และพัฒนา จันทรโอ. “การพัฒนารูปแบบชุมชนการเรียนรู้ทาง วิชาชีพเพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้สู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพ”. *วารสารวิชาการสถาบันพัฒนาพระวิทยากร*. ปีที่ 7 ฉบับที่ 1 (มกราคม–มีนาคม 2567). 296–311.
- เมษา นวลศรี และกุลชาติ พันธวรกุล. “ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้แบบนำตนเองของ นักศึกษาคณะมหาวิทยาลัยราชภัฏ”. *Journal of Roi Kaensarn Academi*. ปี ที่ 9 ฉบับที่ 12 (ธันวาคม 2567). 883–895.
- รงค์รบ น้อยสกุล. “การเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง และกลวิธีการกำกับตนเองกับการ พัฒนาทักษะการสื่อสาร สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี”. *วารสารปัญญา*. ปีที่ 30 ฉบับที่ 1 (มกราคม–เมษายน 2566). 145–158.
- รัชกร ประสริะเตสัง, พินโย พรหมเมือง และนิพนพิทา กุลชิต. “การพัฒนากิจกรรมการ เรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้แบบนำตนเองเชิงสร้างสรรค์ของนักศึกษา หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู”. *วารสารสรีนทรปริทรรศน์*. ปีที่ 25 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม–ธันวาคม 2567). 489–497.
- วาสนา อุปโป, ดารินทร์ พนาสันต์ และสุภาวดี นพจุจินดา. “ผลของการสะท้อน คิดต่อความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการฝึกปฏิบัติวิชาชีพ การบริหารการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิตชั้นปีที่ 4 วิทยาลัย พยาบาลบรมราชชนนี สุพรรณบุรี”. *วารสารวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุพรรณบุรี*. ปีที่ 8 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม–สิงหาคม 2568). 128–142.



วิไลวรรณ ทองใบอ่อน และนิตยา เปล่งเจริญศิริชัย. “ผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐานร่วมกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในรายวิชาหลักสถิติต่อการเรียนรู้และความพึงพอใจของนักศึกษามหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในจังหวัดนครปฐม”. *วารสารนวัตกรรมการจัดการศึกษาและการวิจัย*. ปีที่ 7 ฉบับที่ 2 (มีนาคม–เมษายน 2568). 371–382.

วีรภัทร ดากกลาง และเจนสมุทร แสงพันธ์. “วิธีการอำนวยความสะดวกอภิปรายโต้แย้งของครูในการตั้งคำถามของนักเรียนระหว่างการอภิปรายและการเปรียบเทียบร่วมกันทั้งชั้นเรียนในชั้นเรียนที่ใช้การศึกษาชั้นเรียนด้วยวิธีการแบบเปิด”. *Journal of Inclusive and Innovative Education*. ปีที่ 8 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม–สิงหาคม 2567). 65–77.

สิริกานณ์ ทองมาก. “การศึกษาสภาพและปัญหากระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ของนิสิตสาขาวิชาภาษาไทยกับสาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะศึกษาศาสตร์”. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*. ปีที่ 9 ฉบับที่ 9 (กันยายน 2567). 206–229.

อโณทัย พลเยี่ยม เพชรแสง. “การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างความbakbnnpakเพียรโดยใช้การกำกับตนเองสำหรับนักศึกษาปริญญาตรี”. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยธนบุรี*. ปีที่ 9 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม–สิงหาคม 2568). 54–67.

Eduardo Levy Yeyati, Ian Seyal and Sophia Henn. “The Market Value of Non-Degree Credentials”. *Global Economy and Development*. Vol. 196 (December 2025). 1–67.

Greenberg, A., Olvet, D. M., Brenner, J., Zheng, B., Chess, A., Schlegel, E. F. M. and Ginzburg, S. B. “Strategies to Support Self-Regulated Learning in Integrated, Student-Centered Curricula”. *Medical Teacher*. Vol. 45 No. 12 (December 2023). 1387–394.



- Juulia Lahdenperä, Johanna Rämö and Liisa Postareff. “Student-Centred Learning Environments Supporting Undergraduate Mathematics Students to Apply Regulated Learning: A Mixed-Methods Approach”. *The Journal of Mathematical Behavior*. Vol 66 No. 2 (June 2022). 100949.
- Kate M. Xu et al. “A Cross-Cultural Investigation on Perseverance, Self-Regulated Learning, Motivation, and Achievement”. *Journal of Comparative and International Education*. Vol. 53 No. 3 (April 2023). 361–379.
- Kornkanok Sarapirom, Sayam Aroonsrimorakot, Praneet Muangnual and Panuwat TaerakulSarapirom. “Moral Growth in A Digital Age: Applying the Threefold Training to Enhance the Lifestyles and Technology use of Generation C Students in the Thailand 4.0 ERA”. *Journal of Buddhist Anthropology*. Vol. 10 No. 4 (October–December 2025). 620–638.
- Lijuan Fan and Feng Cui. “Mindfulness, Self-Efficacy, and Self-Regulation as Predictors of Psychological Well-Being in EFL Learners”. *Front. Psychol*. Vol. 15 No. 3 (March 2024). 1–15.
- Maria Theobald. “Self-Regulated Learning Training Programs Enhance University Students’ Academic Performance, Self-Regulated Learning Strategies, and Motivation. A Meta-Analysis”. *Contemporary Educational Psychology*. Vol. 66 No. 3 (July 2021). 101976.
- Öztürk, M., Çakıroğlu, Ü. “Flipped learning design in EFL classrooms: implementing self-regulated learning strategies to develop language skills. Smart Learn”. *Smart Learning Environments*. Vol. 8 No. 2 (February 2021). 1–20.



- Patra, Tapas Kr. “Wisdom, Compassion, and Critical Thinking: A Buddhist Framework for Contemporary Education”. *Research Review Journal of Interdisciplinary Studies*. Vol. 1 No. 2 (July–September 2025). 95–102.
- Purwo Susongkoa, Chokchai Yuenyongb and Arif Zainudin. “Buddhist Critical Thinking Assessment Using Rasch Model”. *Kasetsart Journal of Social Sciences*. Vol. 43 No. 2 (April–June 2022). 285–292.
- Riina Kleimola, Laura Hirsto and Heli Ruokamo. “Promoting Higher Education Students’ Self-Regulated Learning Through Learning Analytics: A Qualitative Study”. *Education and Information Technologies*. Vol. 30 No. 14 (September 2025). 4959–4986.
- S. Alserhan, T. M. Alqahtani, N. Yahaya, W. M. Al-Rahmi and H. Abuhassna. “Personal Learning Environments: Modeling Students’ Self-Regulation Enhancement Through a Learning Management System Platform”. *IEEE Access*. Vol. 11 No. 1 (January 2023). 5464–5482.
- Siu-Cheung Kong and Tingjun Lin. “Developing Self-Regulated Learning as a Pedagogy in Higher Education: An Institutional Survey and Case Study in Hong Kong”. *Heliyon*. Vol. 9 No. 11 (November 2023). e22115.
- Xueqi Dong, Hua Yuan, Hui Xue, Yan Li, Luyao Jia, Jialu Chen, Yu Shi and Xiuying Zhang. “Factors influencing college students’ self-regulated learning in online learning environment: A systematic review”. *Nurse Education Today*. Vol. 133 (February 2024). 106071.
- Yu, L., Zhang, N. and Zhang, Y. “Multilevel Analysis of the effects of participation, peer support, SRL and course disciplines on academic performance in SPOCs.”. *Interactive Learning Environments*. Vol. 31 No. 7 (October 2023). 4507–4520.